

Høgskolen i Innlandet avd. Lillehammer

Kandidatnummer: 73

En kvalitativ studie av PP-tjenesten og barneverntjenesten sin opplevelse av
taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet om barnets beste

Taushetsplikten som en mulighet eller en begrensning i et tverrfaglig samarbeid

”Confidentiality as an opportunity or a limitation
in interdisciplinary cooperation”

SPE3010 – Masteroppgave i spesialpedagogikk

17. september 2018

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Innholdsfortegnelse

Forord.....	5
Norsk sammendrag.....	6
Engelsk sammendrag (abstract)	7
1 Innledning	9
1.1 Hensikten med oppgaven.....	9
1.2 Bakgrunn og begrunnelse for valg av tema og problemstilling	10
1.3 Begrepsavklaring.....	12
1.3.1 Taushetsplikt.....	12
1.3.2 Tverrfaglig samarbeid	12
1.3.3 Barnets beste	13
1.3.4 Avgrensninger.....	13
2 Teori.....	15
2.1 Taushetsplikt.....	15
2.1.1 Taushetsplikt i PPT og barnevernet.....	17
2.2 Tverrfaglig samarbeid.....	19
2.2.1 Virkelighetsforståelse i tverrfaglig samarbeid.....	22
2.3 Barnets beste	23
2.3.1 FNs barnekonvensjonen artikkel 3.....	24
2.3.2 Barneloven.....	24
2.3.3 NOU 2012: 1 <i>Til barnets beste</i>	25
2.3.4 NOU 2008: 9 Med barnet i fokus.....	26
2.3.5 Grunnloven § 104	28
3 Forskningsmetode	29
3.1 Semistrukturert intervju.....	30
3.2 Utvalg	31
3.2.1 Presentasjon av informantene	32
3.3 Gjennomføring av intervjuene.....	32
3.4 Dataanalyse.....	33
3.5 Etske overveielser	35
3.5.1 Konfidensialitet	35

3.5.2 Informert samtykke.....	36
3.5.3 Validitet og reliabilitet.....	36
3.5.4 Forskerens rolle	37
4 Presentasjon av funn	39
4.1 Innledning	39
4.2 Samarbeidet mellom PPT og barnevernet	40
4.3 Taushetspliktens åpenhet.....	43
4.4 Barnets beste, en profesjons- og skjønnsmessig vurdering?	47
5 Drøfting	50
5.1 Samarbeidet mellom PPT og barnevernet	50
5.2 Taushetspliktens åpenhet.....	53
5.3 Barnets beste, en profesjons- og skjønnsmessig vurdering?	57
5.4 Tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste	60
5.4.1 Muligheter og begrensninger	60
6 Avslutning.....	66
6.1 Konklusjon	68
6.2 Begrensninger med studien og videre forskning.....	69
Litteraturliste	71
Vedlegg 1	74
Vedlegg 2	75
Vedlegg 3	77

Forord

Etter mye frem og tilbake ble jeg tilslutt ferdig med masteroppgaven. Jeg vil takke min veileder Øystein Skundberg som har stilt opp når jeg har hatt behov for det og gitt meg raske og gode tilbakemeldinger. Spesielt har dette vært til stor hjelp når veiledningen har foregått over mail. Jeg vil også takke PP-tjenesten Midtre Gauldal Kommune som har gitt meg en haug av erfaring, en bratt læringskurve og mye inspirasjon til å skrive om dette temaet. En spesiell takk går til mine gamle kollegaer ved PP-tjenesten som har stilt opp og gitt meg mye hjelp gjennom startprosessen av studien.

Jeg vil også takke kjæresten og familien min som har vært der for meg i tykt og tynt, selv om det til tider kan ha vært en berg- og dalbane. Takk for at dere har gitt meg motivasjon og støtte gjennom de perioden som har vært strevsom og stressende, men hvor jeg også lært mye om meg selv som både privatperson og som fagperson. Til slutt vil jeg gi en spesiell takk til PP-tjenesten og barneverntjenesten i den kommunen som stilte, som gode og tålmodige informanter til mitt forskningsstudie, og som gjorde det mulig for meg å bli ferdig med oppgaven.

Tusen takk!

Norsk sammendrag

Oppgaven tar for seg PPT og barnevernet i et tverrfaglige samarbeid hvor både taushetsplikten og barnets beste står sentralt. Det blir drøftet både begrensninger og muligheter med taushetsplikten. Det er gjort lite forskning rundt PPT og barnevernet på dette området, derav har jeg en nysgjerrighet på hvordan dette faktisk praktiseres. Hensikten med studien er hvordan taushetsplikten påvirker et tverrfaglig samarbeid som har fokus på barnets beste.

Det er valgt å gjøre kvalitative intervjuer med en semistrukturert tilnærming. Her er det fokus på opplevelser, erfaringer, synspunkter, refleksjoner, etc. de forskjellige informantene har med de tre fenomene. Gjennom den hermeneutiske og fenomenologiske tilnærmingen gjøres det en meningsanalyse, hvor fokuset er å stadig gå frem og tilbake fra delene og til slutt sette det sammen til en autonom helhet ut fra informantenes uttalelser i intervjuet. Det legges også vekt på å se teori opp mot informantenes uttalelser, for å så sammenfatte disse to.

Ut fra studiets resultater viser det seg at taushetsplikten i utgangspunktet ikke skaper de store begrensningene i et tverrfaglig samarbeid mellom PPT og barnevernet. Det handler om å ha kunnskap om hverandres lovverk, det å kunne bruke de unntakene man finner i lovverket, samt at taushetsplikten ikke blir til en begrensning når man jobber etter barnets beste. Det blir mer en begrensning i de situasjoner hvor man bruker mye tid og energi på å komme frem til felles fokus og en felles definisjon av hva barnets beste er, da man kanskje sitter på taushetsbelagte opplysninger som gjør at for eksempel barnevernet har en annen opplevelse av hva barnets beste er i denne situasjonen.

Taushetsplikten blir da en begrensning når man skal vurdere hvor den ligger i å meddele opplysninger til ulike instanser, samtidig som man også skal vurdere i hvilken grad det er nødvendig at PPT vet av ulike opplysninger. Taushetsplikten gjør at man forstår både barnets beste og tverrfaglig samarbeid forskjellig i PPT og barnevernet, noe som også påvirker praktiseringen av det tverrfaglige samarbeidet. Barnets beste, tverrfaglig samarbeid og taushetsplikt er gjensidige fenomener som går over hverandre. Det er vanskelig å skille den ene fra den andre. Det er grunn til å tro at taushetsplikten påvirker PPT og barnevernet i hvordan de oppfatter både hva barnets beste betyr og hva som forstås med et tverrfaglig samarbeid.

Engelsk sammendrag (abstract)

The present study involves PPT and child welfare in an interdisciplinary collaboration where both confidentiality and the best interests of the child are central. Limitations and future possibilities are discussed with regards to confidentiality. Existing literature on the subject is scarce, hence my curiosity regarding the practice of confidentiality. The purpose of the study was to see how confidentiality affects interdisciplinary cooperation with focus on the best interests of the child.

The method of choice was qualitative, and the data was collected via semi-structured interviews. The interviews were audio-recorded and transcribed by the researcher, which led to a substantial and beneficial engagement with the interviews. Culminating in a comprehensive awareness of various features with regards to the transcriptions and audio-recordings. The focus of the interviews were the participants' experiences, views and reflections regarding the relevant subject. A hermeneutic and phenomenological approach was applied throughout the analysis. The objective of the analysis is to create an autonomous sum of the informants' statements by constantly going back and forth from the sections in the interview. Emphasis was also placed on the relevant theories and opposing/comparing them to the informants' statements, to then summarize these two together.

Based on the results of the study, it appears that the duty of confidentiality does not initially create major limitations in an interdisciplinary cooperation between PPT and child welfare. According to the informants it is about having knowledge of each other's law, being able to use the exceptions found in the law, and that the duty of confidentiality does not become a limitation when working for the best interests of the child. Confidentiality develops into a limitation in situations where you spend a lot of time and energy on reaching a common focus and -definition of what the child's best is, as both entities may be sitting on confidential information, which means that, for example, child welfare has a different experience of what the child's best is in this situation.

Confidentiality becomes a limitation when assessing the communication of vital information to different instances, while also assessing the extent to which it is necessary for PPT to know all the detailed and engraved information. PPT's and child welfare's practice of confidentiality and comprehension of a child's best interest can be different, and this can

affect the practice of interdisciplinary cooperation. The best interests of the child, interdisciplinary cooperation and confidentiality are mutual phenomena that cross each other. It is difficult to distinguish one from the other. As mentioned, there is reason to believe that confidentiality affects PPT and child welfare in how they perceive the meaning of what the best interests of the child is and what is meant by interdisciplinary cooperation.

1 Innledning

Denne delen fremstår som en innledende del av oppgaven og gir en oversikt over hvordan oppgaven vil gå frem. Innledningsvis vil en beskrivelse av problemstillingen og temaet for studien legge føringen for resten av innholdet. Hensikten med studien, teoretiske tilnærminger og avgrensninger som er gjort vil også bli presentert i dette kapittelet. En kort avklaringen av begreper ses på som nødvendig å presentere innledningsvis for å skape en felles forståelse av de tre viktigste fenomene i studien. Disse begrepene er sentrale for å forstå studiet og de er anvendt gjennom hele oppgaven.

Strukturen i oppgaven består av hovedsakelig av seks hoveddeler som er inndelt i kapitler. Kapittel en er denne delen av oppgaven, og er beskrevet i avsnittet ovenfor. Kapittel to presenterer den teoretiske rammen for oppgaven og er sentral for videre forståelse av funn, drøfting og konklusjon. Her blir det redegjort for lovverkets regler om taushetsplikten, rettet mot Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste (PPT) og barnevernet. Tverrfaglige samarbeid og ”barnets beste” er også to områder i studien som blir presentert teoretisk i denne delen. Barneloven og FNs barnekonvensjon er blant annet to viktig lovverk for å tydeliggjøre prinsippet om barnets beste, men også for å forstå hva prinsippet i utgangspunktet handler om.

Kapittel 3 presenterer den vitenskapelige og metodiske rammen for oppgaven. Studiens metode, vitenskapelige utgangspunkt og forskningsprosess blir redegjort for i dette kapitlet. Avslutningsvis for kapittelet vil etiske betraktninger, validitet og reliabilitet diskuteres. Kapittel 4 presenterer funnene i forskningen, og kapittel 5 diskuterer og drøfter funnene med utgangspunkt i den teoretiske rammen. Kapittel 6 presenterer en kort oppsummering av hovedfunnene i studien og konklusjon for studien.

1.1 Hensikten med oppgaven

Hovedfokuset i studien og oppgaven basere seg på teori, erfaringer, opplevelser og refleksjoner rundt taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid om barnets beste, på bakgrunn av informasjon fra profesjonsutøvere i PPT og barnevernet. Det vil være naturlig å gjøre studiet noe mer nyansert ved å se på begrensninger og muligheter taushetsplikten gir et tverrfaglig samarbeid når utgangspunktet for samarbeidet ligger i prinsippet om barnets beste. Informantene i dette studiet vil derfor være barnevernspedagoger og pedagogisk-

psykologiske rådgivere med erfaring og bakgrunn i PPT og barnevernet i en kommune i Trøndelag.

PPT og barnevernet utøver sitt profesjonelle arbeid ut fra to forskjellige lovverk. De forholder seg også til taushetsplikten ut fra to forskjellige lovverk. Det vil da være nærliggende å tro at dette påvirker et tverrfaglig samarbeid. Hensikten med denne studien er derfor å rette lyset mot taushetsplikten på et tverrfaglig samarbeid mellom PPT og barnevernet. Hensikten er også å diskutere taushetsplikten opp mot barnets beste som ofte eller alltid er utgangspunktet for det profesjonelle arbeidet i disse to etatene, men også utgangspunktet for å opprette tverrfaglig samarbeid. Med dette stiller jeg meg spørsmålet: *”Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet om barnets beste?”*.

1.2 Bakgrunn og begrunnelse for valg av tema og problemstilling

Gode rammer for samarbeid skapes blant annet med tillit. Det er viktig at barn, ungdom og foreldre har tillit til PPT og barnevernet. Kjørstad (2014) hevder at tilliten kan settes på prøve da samarbeid mellom etater ofte krever meddelelse av en persons private opplysninger (s. 5). Nordahl (1993) viser til at det er lite samarbeid og utveksling av opplysninger mellom ulike etater som arbeider rundt barnets beste i vanskelig situasjoner (s. 19, 33). Lie (1992) mener at årsaken til dette kan være mangel på tid, underbemanning, ønske om å beholde status og identitet for etaten, lovverk, økonomi og utdanning (s. 30, 31). I lovverket finner vi taushetsplikten som et mulig hinder for samarbeid og utveksling av opplysninger. Stang (2013) derimot, påstår taushetsplikten ikke oppleves som et hinder for samarbeidet, men det er ikke gjort mye forskning spesifikt rettet mot samarbeidet mellom PPT og barnevernet, og hvordan taushetsplikten påvirker samarbeid om barnets beste mellom disse etatene. Det kan være at det ikke er gjort noe forskning på dette området i lys av at samarbeidet mellom PPT og barnevernet på bakgrunn av barnets beste, faktisk fungerer godt uavhengig av taushetsplikten.

PPT står sentralt i tiltak rettet mot barn og unge med skolefaglige, sosiale og emosjonelle utfordringer. PPT skal i utgangspunktet fungere som en rådgiver for barn og skole/barnehage, hvor grunnmuren for arbeidet er å implementere tilbud og tiltak som er av betydning for barnets utvikling. Nordahl (1993) hevder på bakgrunn av dette at PPT kan forebygge og styrke barnevernets tilstedeværelse i de pedagogisk institusjonene, og derav illustreres det et

vesentlig behov for samarbeid mellom PPT og barnevernet. Både PPT og barnevernet er førere av samfunnets velferdsordninger og de er profesjonsutøvere som behandler personopplysninger. Paradoksalt, sette i sammenheng med behovet for samarbeid, skaper hensynet til personvern bilder av begrensinger i å videreformidle personopplysninger mellom disse to etatene. God innsikt og kunnskap om barnets situasjon er avgjørende for å yte en tjeneste som er best mulig i tråd med prinsippet om barnets beste. Kunnskap og innsikt ser ut til å være avgjørende for god formidling av opplysninger og informasjonsflyt mellom PPT og barnevernet. Et samarbeid vil sannsynligvis være avgjørende for å ta de korrekte avgjørelsene, som igjen er avhengig av informasjonsopplysningen mellom partene (Kjønstad, 2014, s. 15).

Kjønstad (2014) hevder at taushetsplikten er en begrensning for det tverrfaglige samarbeidet og kommunikasjonen mellom etatene. Dette begrunnes i at praktiseringen av taushetsplikten både omhandler personvern og ytringsfrihet, der det stadig gjøres vurdering om mest mulig fri utveksling av opplysninger eller mest mulig beskyttelse av opplysninger (s. 15). Barnet er en del av et større nettverk, hvor samarbeid mellom etater kan være nødvendig og avgjørende for et meningsfylt og tilrettelagt tilbud både på skolen/barnehagen, hjemme og i fritiden.

Det finnes mye litteratur og forskning som beskriver samarbeidet mellom barnevernet og skole, barnevernet og barnehagen, PPT og skolen, og PPT og barnehagen. Det er også mye litteratur og forskning som inkluderer PPT og barnevernet, samt andre yrkesgrupper som helsestasjoner, fastlege, etc. Det har vært tilsynelatende utfordrende å finne forskning som konkret tar for seg samarbeidet mellom PPT og barnevernet, spesielt med utgangspunkt i taushetsplikten og prinsippet om "barnets beste". Dette studiet blir derfor sett på som relevant for å rette lyset mot et forhold som ikke er omfattende forsket på eller beskrevet i annen litteratur. I tillegg er dette et studie som kan være starten på mer kunnskap rundt et slikt forhold. Samarbeid, taushetsplikt og barnets beste blir sett på som tre forhold som er viktig å undersøke både for å avklare hva profesjonsutøverne legger i det og for å se hvordan disse tre fenomene påvirker hverandre i et samarbeid. Problemstillingen tar derfor utgangspunkt i et tverrfaglig samarbeid der informasjonsflyt og gode diskusjoner kan komme i fravær av taushetspliktens ulike lovverk, eller ikke. *"Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet om barnets beste?"*.

For å nyansere problemstillingen har studien tatt utgangspunkt i tre forskningsspørsmål. Disse viser hvordan studien skal finne muligheter og begrensninger med taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet rundt barnets beste. Forskningsspørsmålene vil være spesielt sentral i presentasjonen av funnene fra studien, samt i drøftingen av funnene.

1. *”Hvor langt er det gjort unntak fra taushetsplikten? I hvilken grad åpnes det for å meddele opplysninger i samarbeid?”*
2. *”Hvordan oppleves det tverrfaglig samarbeidet mellom PPT og barnevernet?”*
3. *”Hva legger profesjonsutøverne i prinsippet om barnets beste?”*

Avhandlingen berører et veletablert lovverk og profesjonsutøvere innenfor PPT og barnevernet på den måten at den diskuterer praksis/samarbeid opp mot taushetsplikt og barnets beste. Derav kan profesjonsutøvere innen PPT og barnevernet, samt politikere med innflytelse på lovverket innenfor barn, ungdom, familie, omsorg og opplæring oppleve det som nyttig å lese denne avhandlingen.

1.3 Begrepsavklaring

Taushetsplikt, tverrfaglig samarbeid og barnets beste er tre sentrale fenomener i problemstillingen for denne studien. På bakgrunn av dette kommer en begrepsavklaring for disse tre fenomene. Dette anses som nødvendig før teorien blir presentert, både for å få en forståelse av teori som legges til grunn for studien og for å få en felles forståelse av de funnene som er gjort.

1.3.1 Taushetsplikt

Taushetsplikten er en regel i lovverket og et unntak fra offentlighetsprinsippet. Den trer i kraft så snart PPT og barnevernet har tilgang på sensitive opplysninger om en person. Formålet med plikten til å tie er nettopp at profesjonsutøvere skal ta hensyn til personvernet til barnet. Det handler om å ivareta forhold som integritet, autonomi og privatliv. Taushetsplikten skal på denne måten beskytte og ivareta barnet i den forstand at sensitive opplysninger ikke spres (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61).

1.3.2 Tverrfaglig samarbeid

I lesning om tverrfaglig samarbeid finner man mange definisjoner, alt fra de komplekse til de enkle definisjonene. Med utgangspunkt i studiets formål er det valgt å bruk Glavin og Erdals (2018) definisjon av tverrfaglig samarbeid: ”Når flere yrkesgrupper arbeider sammen på tvers av faggrensene får å nå et felles mål” (s. 24). Dette er en konkret definisjon som ivaretar

problemstillingen for studien. Dersom definisjonen omgjøres noe til å omhandle temaene i studien, blir den seende slik ut: ”Når PPT og barnevernet samarbeider sammen på tvers av faggrenser og lovverk for å nå målet om barnets beste”.

1.3.3 Barnets beste

Hva barnets beste er et spørsmål mange stiller seg i det profesjonelle arbeidet. Sandberg (2010) tar utgangspunkt i FNs barnekonvensjon for å forklare og diskutere prinsippet om ”barnets beste”:

Ved de avgjørelser som direkte gjelder barn, skal barnets beste etter barnekonvensjonens artikkel 3 være et *grunnleggende hensyn* [min utheving].
 Innholdet av ”barnets beste” er avhengig av *tolkning* [min utheving], samtidig som det skal skje en vurdering av hva som er *best for akkurat dette barnet* [min utheving]...
 Barnets beste må fastlegges i samråd med barnet, og artikkel kan ikke anvendes riktig uten at fremgangsmåten i artikkel 12 blir respektert. (s. 65)

Man kan tydelig se at barnets beste skal være et grunnleggende syn i det profesjonelle arbeidet blant annet PPT og barnevernet gjør. Samtidig er det avhengig av både profesjons- og skjønnsmessige tolkninger og vurderinger for å komme frem til hva barnets beste er for akkurat dette barnet.

1.3.4 Avgrensninger

I dette kapitlet kommer en forklaring på de avgrensninger som er gjort for både oppgaven og studien. Dette sees på som nødvendig for å forstå grunnlaget for studien, da det er gjort betydelige overveielser om hva som er sentralt for resultatene som fremtre i presentasjonen av funnene, drøftingen og avslutningen. Oppgaven og studien tar for seg fagpersoner som er relevante for studien, altså PPT og barnevernet. Dette for å holde oppgaven mest mulig knyttet opp mot studiens problemstilling og de forskningsspørsmålene som er formulert for studien. De funnene og de drøftinger som er gjort baseres på den informasjonen som ble gitt under intervjuet. Flere uttalelser var generelle og kan på denne måten være relevant for andre fagpersoner som også praktiserer med utgangspunkt i taushetsplikten og barnets beste i et tverrfaglig samarbeid.

Oppgaven skriver noe om hva samarbeid i utgangspunktet er, men hovedvekten legges på det tverrfaglige samarbeid. Dette for å holde fokuset mot hva studien tar for seg, og for å holde

den røde tråden fra presentasjon av problemstilling til oppgavens avslutning og konklusjon. Den viktigste avgrensingen for studien er at den tar for seg kun PPT og barnevernet. Skole, barnehage og foreldre blir i svært liten grad til ingen grad nevnt. Dette i forbindelse med å få en optimal struktur av studien som forankres i de spørsmålene som stilles gjennom problemstillingen og forskningsspørsmålene.

Det har oppstått en sterk litteraturvekst i forbindelse med prinsippet om barnets beste. Dette har utfordret beslutningen om hvilken teori om barnets beste som er relevant for denne studien. Avgjørelse ble tatt på bakgrunn av hva studien faktisk handler om, hvor jeg skal drøfte teori opp mot informantenes opplevelser, erfaringer, kunnskap og kompetanse. På bakgrunn av dette ble det valgt å implementere teori som tar utgangspunkt i veletablerte lovverk om prinsippet om barnets beste, samt noen offentlige utredninger som er gjort på området. Dette sees på som en god fremgangsmåte for å se forholdet mellom lovverkene og hva som faktisk praktiseres av barnevernspedagoger og ped.psyk.rådgivere.

Avgrensning med tanke på antall informanter er også avgjørende å forklare i denne delen. Det er langt færre informanter som har deltatt i studien enn hva som i utgangspunktet var tenkt. Dette har mye med at jeg valgte å endre metode for studien, fra kvantitativ metode med spørreundersøkelse til kvalitativ metode med livsverdenintervju med fokus på informantens egen verden av opplevelser, erfaringer og kompetanse. Med utgangspunkt i den kvalitative metoden var ønsket å innhente åtte informanter til studien. Dette lot seg ikke gjør, derav ble det forholdsvis fire i informanter, to fra PPT og to fra barnevernet fra samme etat. Dette endte opp med at PPT stilte med to informanter, og barnevernet stilte med en informant. I alt tre informanter. Dette er følgelig en ulempe for oppgaven, da den ikke kan generaliseres, men samtidig kan jeg bruke lengre og bedre tid på analysen av de dataene jeg fikk fra informantene.

Andre avgrensninger som er valgt å gjøre å studien er å ikke vektlegge barnets stemme som en del av prinsippet om barnets beste. Barnets stemme nevnes ofte som en overordnet ramme og en forutsetning for arbeidet med barnets beste. Det er derfor valgt å fokusere på de underliggende faktorene som informantene opplever og har erfart i arbeidet med barnets beste. Grunnen til at denne avgrensningen er gjort, er for å komme dypere inn i hva barnets beste faktisk er, med fokus på informantenes uttalelser.

2 Teori

Presentasjon av teori er nødvendig for forståelsen av studien og skaper rammeverket for selve studien, oppgaven, drøfting og diskusjonen. Presentasjon av teori vil gjøre diskusjon- og drøftingsdelen mer forståelig. I dette kapitlet vil oppgaven presentere et utvalg av teori med utgangspunkt i begrepene taushetsplikt, tverrfaglig samarbeid og barnets beste, som også er forklart kort i begrepsavklaringen i kapittel 1.

2.1 Taushetsplikt

Som tidligere nevnt er taushetsplikten er regel i lovverket og et unntak fra offentlighetsprinsippet. Taushetsplikten er gjeldende når barnevernspedagogen eller spesialpedagogen får tilgang til informasjon om personlige forhold. Formålet er å vise hensyn til personvern. Erdis & Bjerke (2009) beskriver taushetsplikten som en beskyttelsesmekanisme for å ivaretar enkeltindivider gjennom å unngå at sensitive opplysninger spres og flyter fritt mellom enheter (s. 61).

Taushetsplikten er en regel i lovverket og et unntak fra offentlighetsprinsippet, hvor vurderinger rundt personvern og ”ytringsfrihet” alltid ligger i grenseland i den praktiseringen barnevernet og PPT gjør. Kjønstad (2014) hevder at felleskapets og samfunnets oppgave er å beskytte og ivareta mennesker som står i utfordrende livssituasjoner (s. 5). I lys av dette er PPT og barnevernets mandat å beskytte og ivareta barnet i situasjoner som fremstår vanskelig. Det er nettopp her taushetsplikten som en beskyttelsesmekanisme kommer frem. I følge Erdis & Bjerke (2009) handler denne beskyttelsesmekanismen blant annet om å skape en relasjon preget av et tillitsforhold mellom profesjonsutøveren og enkeltindividet.

Taushetsplikten er en plikt som skal ivaretas av både PPT og barnevernet, og hvor tilliten til profesjonsutøverne skapes gjennom at PPT og barnevernet faktisk forholder seg til denneplikten. Dette kan resultere i at enkeltindividet føler det lettere å betro seg. Dette handler i utgangspunktet om en tillit til at profesjonsutøveren ikke spres den sensitive informasjonen enkeltindividet kommer med (s. 61). Samtidig fremhever Kjønstad (2014) at det i noen sammenhenger vil være behov for å utveksle opplysninger, uavhengig om opplysningen ligger under bestemmelsen av taushetsplikt (s. 5).

De opplysningene som profesjonsutøvere får tilgang til er mer kompleks enn som så.

Opplysninger kan deles inn i tre hovedgrupper: taushetsplikt, opplysningsrett/taushetsrett og opplysningsplikt. Opplysninger som legges under taushetsplikten kan ikke meddeles en

tredjepart – barnevernet kan ikke meddele opplysninger til PPT som tredjepart, eller omvendt. Dette er i følge Kjørstad (2014) en begrensning for den kommunikative faktoren mellom PPT og barnevernet. Dersom opplysningene ligger under opplysningsretten/taushetsretten, kan profesjonsutøveren selv velge å ikke meddele opplysningene eller informere tredjeparten. I noen sammenhenger eksisterer det en plikt til å meddele opplysninger til en tredjepart, dette kalles opplysningsplikt. Plikt til å meddele opplysninger er det motsatte av plikten til å tie (s. 19). Dette er blant annet en plikt PPT har ovenfor barnevernet når det er opplysninger som anses som svært relevante for det arbeidet barnevernet gjør.

I lovverket om taushetsplikten finnes det både begrensninger og unntak. Av betydning, finnes det tre unntak om taushetsplikten: 1) Lovbestemt unntak som betyr at taushetsplikten er innført ved lov og kan innskrenkes ved lov. 2) Samtykke vil si at foresatte eller barnet/ungdommen kan helt eller delvis frita profesjonsutøveren fra taushetsplikten og frigjør på denne måten opplysningene. 3) Anonymisering er når opplysninger gis slik at tredjeparten ikke er i stand til å gjenkjenne enkeltindividet (Kjørstad, 2014, s. 18). Taushetsplikten kan også deles opp i tre hovedmodeller: den tradisjonelle modellen, skjermmodellen og den relativistiske modellen. Fellesnevneren for disse modellene er taushetsplikten, men hvor innholdet generelt i modellene er utpreget forskjellig og tilhører egne epoker i taushetspliktens historie (Kjørstad, 2014, s. 20).

Den tradisjonelle modellen for taushetsplikt handler mye om en relasjon preget av en-til-en-forhold mellom profesjonsutøver og enkeltindividet. Samtidig fremtrer ikke taushetsplikten som generell i forholdet. Med andre ord: Dersom det er nedfelt i lovverket eller i samtykke, kan det skje opplysningsutveksling til en tredjepart. For eksempel kan utveksling av opplysninger fra barnevernet til PPT som tredjepart skje dersom det er nedfelt i lovverket eller når det fremkommer i samtykket fra foreldre eller barn over femten år. Skjermmodellen fremtrer som strammere enn den tradisjonelle modellen for taushetsplikt. Denne modellen legger opp til intern åpenhet og ekstern taushet. Satt dette i sammenheng, vil barnevernet på denne måten ha fri tilgang til å utveksle opplysninger innen barnevernet, men langt mer begrenset tilgang til å dele opplysninger med for eksempel PPT. Taushetsplikten med utgangspunkt i skjermmodellen blir på denne måten en mulighet for en bestemt etat, mens det blir det begrensning for samarbeidet med andre etater (Kjørstad, 2014, s. 20, 21).

Den relativistiske taushetspliktmodellen kan sees på som velferdsstatens taushetsplikt. Denne modellen tar utgangspunkt i at barnet er et relasjonelt forhold til flere deler i samfunnet. Det sosiale nettverket som barn er en del av innehar en rekke personer og institusjoner. Dette kan sees i lys av Urie Bronfenbrenners økologiske modell hvor han teoretiserer disse nettverkene barn er en del av – alt fra det barnet er en del av i hjemmeforholdene til samfunnsforhold og de avgjørelser som tas her som påvirker barnets liv. Disse systemene representerer ulike sosiale relasjoner barnet inngår i, hvor ulike kulturer og subkulturer påvirker livet til barnet (Bronfenbrenner, 1979). Lik som den tradisjonelle taushetspliktmodellen kan man også i samsvar med denne modellen meddele opplysninger til en tredjepart dersom det er nedfelt i lovverket eller i samtykket (Kjønstad, 2014, s. 20, 21). Derimot blir ikke forholdet mellom profesjonsutøver og enkeltindivid sett på som et en-til-en forhold, men som et forhold som bør ta hensyn til alle de sosiale relasjonene og nettverkene et barn inngår i.

I tillegg til de unntak og modeller som nå er nevnt, kan også taushetsplikten inndeles i to hovedkategorier – yrkesmessig taushetsplikt og forvaltningsmessig taushetsplikt. Den yrkesmessige taushetsplikten omfavner separate yrkesgrupper som for eksempel barnevernet med barnevernloven. Forvaltningsmessig taushetsplikt gjelder i utgangspunktet de som arbeidet i offentlig forvaltning, for eksempel skole (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61). I Opplæringsloven beskrives det at forvaltningsloven gjelder for den offentlige skolevirksomheten, herunder også bestemmelsen av taushetsplikten (Opplæringsloven, § 15-1). PPT er regulert i Opplæringslovens § 5-6 og med dette er også PPT organisasjonsmessig en del av skoleetatene. Alt i alt vil det si at PPT er underlagt den samme forvaltningsmessige taushetsplikten som undervisningspersonalet ved skoler (Erdis & Bjerke, 2009, s. 65). Dette gjelder også barnehageloven. Barnevernet er underlagt barnevernlovens taushetsplikt, som igjen har utgangspunktet i den forvaltningsmessige taushetsplikten. Derimot avgrenser barnevernloven flere av unntakene man finner i forvaltningsloven.

2.1.1 Taushetsplikt i PPT og barnevernet

Barnehageloven og Opplæringsloven inneholder en rekke bestemmelser om taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 f (Barnehageloven § 20 og Opplæringsloven § 15-1). I de overnevnte lovverkene står det at PPT skal følge Forvaltningslovens regler om taushetsplikt.

En hver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet

får vite om: 1) Noens personlige forhold, eller 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår. Som personlige forhold regner ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige... . Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utbytte opplysninger som er nevnt i denne paragrafen i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre. (Forvaltningsloven, § 13)

”Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan...etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e” (Barnevernloven, § 6-7). Barnevernloven viser her til Forvaltningsloven, som gir utgangspunkt for at barnevernet kan meddele opplysninger til en tredjepart når enkeltindividet samtykker til det og når opplysningene brukes til det bestemte formålet (Kjønstad, 2014, s. 86). ”... barnets interesse tilsier det, kan fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikten, selv om foreldre samtykker i at det gjøres kjent” (Barnevernloven, § 6-7). Her kan man se at barnevernet stadig må gjøre vurderinger om de opplysningene de får tilgang til. Det er viktig med gode vurderinger, både fra dem selv og fra øverste hold.

Forvaltningsloven (§§ 13 a og b) presiserer at taushetsplikten ikke skal være til hinder for en rekke forhold. Her nevnes blant annet at taushetsplikten ikke skal være til hinder for at relevante og betydningsfulle opplysninger deles med den det gjelder, den skal ikke være til hinder for beskyttelse, og den skal ikke være til hinder for å bruke opplysningene om det ikke tilsies at det skal hemmeligholdenes. Taushetsplikten skal ikke være til hinder for at opplysninger gjøres kjent til de parter som er en del av saken, og det skal være mulig å bruke opplysningene til å oppnå det formålet de er innhentet for. Taushetsplikten skal ikke hindre partene i saken i å ivareta hverandres tilstedeværelse og arbeid (Forvaltningsloven §§ 13 a og b).

PPT som er en del av skoleetaten har omfattende opplysningsplikt ovenfor barneverntjenesten (Kjønstad, 2014, s. 72). Opplysningsplikten er nedfelt i Barnevernloven: ”Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikten melde fra til barneverntjenesten uten grunnet opphold...” (Barnevernloven, §

6-4). Opplysningsplikten beskriver også spesifikt i Opplæringsloven og Barnehageloven: ”Tilsette i skolen skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald... Alle som utfører tjeneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4” (Opplæringsloven, § 15-3). Den samme formuleringen gjelder også for barnehager (Barnehageloven, § 22).

Barnevernet praktiserer ut fra det Kjørstad (2014) kaller for en modifisert forvaltningsrettslig taushetsplikt. Som nevnt ovenfor finnes det her en grense mellom å den yrkesmessige og forvaltningsmessige taushetsplikten. Dette forutsetter at det i utgangspunktet er taushetspliktreglene fra forvaltningslovens om gjelder, men i en modifisert form. Dette handler om at de unntak man finner for taushetsplikten i Forvaltningsloven, blir avgrenset i taushetsplikten man finner i Barnevernloven, der man i Barnevernloven også finner en omfattende opplysningsplikt ovenfor barnevernet (s. 28). I lys av dette har barnevernet en omfattende adgang til intern kommunikasjon innad barnevernet, men en langt mer avgrenset kommunikasjon med eksterne etater, for eksempel PPT. Samtidig har også PPT en omfattende opplysningsplikt til barnevernet (Kjørstad, 2014, s. 84).

2.2 Tverrfaglig samarbeid

Fenomenet samarbeid kan ofte kombineres med begreper og forståelser rundt samspill, kollaborasjon og det å arbeide samme. Begrepene samordning, samarbeid og samhandling brukes ofte om hverandre (Glavin & Erdal, 2018, s. 25). Vi kan skille mellom formelle og uformelle samarbeid. Det uformelle samarbeidet er når for eksempel PPT eller barnevernet tar initiativet på egenhånd, uten at ledelsen krever det. Gjennom et slik samarbeid ønsker man å finne enighet rundt fordeling av oppgaver, ulik kompetanse, kunnskap og hvordan dette samarbeidet skal foregå og fungere. Det blir skapt et avhengighetsforhold mellom etater gjennom at profesjonsutøvere ønsker å oppnå sine mål og finne løsninger i et samarbeid. Utfordringen med dette er at samarbeidet blir bygd opp på manglende koordinering og styring. På bakgrunn av dette blir samarbeidet påvirket av vekslende og uforutsigbar kvalitet, nettopp på grunn av det avhengighetsforholdet som skapes til den enkelte etaten og fagpersonene (Glavin & Erdal, 2018, s. 26).

Tverrfaglig samarbeid, derimot, handler om det å kunne koordinere og samkjøre de tjenestetilbud et barn mottar. Gjennom at det arbeidet PPT og barnevernet gjør hver for seg koordineres, kan også det tilbudet barnet mottar både bli mer produktiv og kvalitetssikret.

Man kan bruke samarbeid som en arbeidsform for å oppnå egne mål og finne gode løsninger (Glavin & Erdal, 2018, s. 26) eller man kan bruke et tverrfaglig samarbeid for å koordinere og samkjøre tilbud, samt å eventuelt komme tidlig inn med langt mer tilpassede hjelpetiltak i det helhetlige livet til barnet. Utfordringer og problemer i dagens samfunn er svært sammensatte og komplekse. På bakgrunn av dette skapes det også et behov for vurderinger og tiltak fra flere etater/profesjoner, med ulik kompetanse. I et samarbeid hvor man skaper et behov for å legitimere egen praksis for å komme frem til løsninger og oppnå egne mål i sitt eget arbeid, vil man med andre ord i et tverrfaglig samarbeid ha behov for ulike fremgangs- og tilnæringsmåter for å kunne se helheten i de sammensatte utfordringene barnets står ovenfor. Dette står i motsetning til et uformelt samarbeid, der det i et tverrfaglig samarbeid er viktig at profesjonsutøvere ikke blir for opptatt av å finne løsninger for å oppnå egne mål, men at man på tvers av ulike faggrupper har en felles målsetting der barnet står i sentrum og er et hovedsyn (Glavin & Erdal, 2018, s. 221).

Tverrfaglighet er altså et essensielt behov i det sektordelte samfunnet vi lever i dag, der kunnskap er bli spesialisert og funksjon mer differensiert. Dette har også skapt en større utfordring å kunne se helheten og sammenhenger på egenhånd (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17). Tverrfaglighet er ”når flere yrkesgrupper arbeider sammen på tvers av faggrenser får å nå et felles mål” (Glavin & Erdal, 2018, s. 24). Tverrfaglig samarbeid blir på denne måten mer en arbeidsform enn en metode, hvor vær enkel part i samarbeidet har skapt en forståelse over bruddstykker i helheten og representerer ulike synspunkter og perspektiver (Glavin & Erdal, 2018, s. 28). Behovet for tverrfaglig samarbeid blir ofte nevnt i faglitteratur, og det er blitt en nødvendighet i dagens samfunn og profesjoner (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17).

En betingelse for tverrfaglighet er flerfaglighet. Men i motsetning til tverrfaglighet, eksisterer det i flerfaglighet ingen direkte kontakt mellom representantene fra de enkelte fag som inngår. I en ”flerfaglig modell” vil hvert fag bidra til å belyse et problem, men det etableres ikke noen direkte kontakt mellom de ulike innfallsvinkler og kunnskapsbaser som fagene representerer... I det ”tverrfaglige samarbeid”, derimot, vil de som deltar i kunnskapsinnhenting, også se på det som sin oppgave å lage syntesen sammen, på tvers av faggrenser som i utgangspunktet skiller dem. (Lauvås & Lauvås, 1994, s. 43).

Tverrfaglig samarbeid krever å la seg ”påvirke” av fellesskapet og de beslutninger som tas her. De bruddstykker de enkelte sitter på skaper et overblikk over helheten og gjennom et tverrfaglig samarbeid kan man håndtere denne helheten sammen. Som nevnt tidligere er tverrfaglig samarbeid mer en arbeidsform enn en metode (Glavin & Erdal, 2018, s. 28, 29), samtidig er tverrfaglig samarbeid i større grad satt i et system enn det uformelle samarbeidet. Den tverrfaglig aspektet i samarbeidet må systematiseres gjennom blant annet evalueringer, som tar utgangspunkt i mål om organisering, resultater og innhold. Et slikt samarbeid mellom PPT og barnevernet, samt et samarbeid med foreldre og barnet, kan styrke det total tilbudet barnet får, men også oppvekstmiljøet både hjemme, på skolen, i fritiden, og i andre sosiale nettverk barnet inngår i (Glavin & Erdal, 2018, s. 20).

Nivået det tverrfaglig samarbeid utformer seg på er blant annet avgjørende for hvilke regler som er gjeldene for den enkelte etatene med tanke på mandat og taushetsplikt. Det er altså forskjell på et tverrfaglig samarbeid innad samme etat og tverrfaglig samarbeid på tvers av etater. Om det tverrfaglige samarbeidet foregår innenfor den en etat, er det også større mulighet for å utveksle opplysninger, men hvor man også må vurdere hvilke opplysninger som er relevant og nødvendig for arbeidet. Dersom det tverrfaglige samarbeidet tar form på tvers av etater, blir det noe mer komplisert med hensyn til taushetsplikten, men det er derimot ikke umulig å etablere et tverrfaglig samarbeid. For å gjøre et tverrfaglig samarbeid på tvers av etater mulig er det derimot viktig å innhente samtykke for eventuelle opplysninger meddeles (Lauvås & Lauvås, 2014, s. 42, 43).

Kjønstad (2014) presiseres viktigheten av at tverrfaglig samarbeid etableres i kjølevannet av samtykke, men at det også i noe sammenhenger ikke er mulig eller hensiktsmessig å innhente samtykke (s. 104). Tverrfaglig samarbeid handler mye om å dele opplysninger på tvers av etater. Kjønstad (2014) ser på denne måten taushetsplikten som en begrensning for det tverrfaglige samarbeid på tvers av etater (s. 19). På den andre siden ser Glavin og Erdal (2018) på taushetsplikten som en mulighet for det tverrfaglige samarbeid, og ikke et hinder for å meddele opplysninger. Viktigheten av å ha kunnskap om de ulike reglene i taushetsplikten fremtrer som et viktig poeng for Glavin og Erdal. Dersom hver enkelt etat har kunnskap om de ulike bestemmelsene i taushetsplikten er det mulig å håndtere dette på en god og tilfredsstillende måte (s. 47).

Tidlig intervensjon, felles mål, økt faglighet og økt selvforståelse er viktige faktorer for det tverrfaglige samarbeid rundt barn. Samarbeid på tvers av etater kan både utfordre det faglige og personlige ståstedet, samtidig som det også kan oppleves interessant og motiverende for hver enkelt profesjonsutøver. Dette krever at de profesjonelle aktørene fra de ulike etatene er i stand til å gå inn i nye relasjoner og arenaer som utfordrer egen fagidentitet og evne til å tenke nytt (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 200).

2.2.1 Virkelighetsforståelse i tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er noe mer enn et samarbeid på tvers av etater, det innehar også et filosofisk perspektiv. Begrepet ”virkelighetsforståelse” er en viktig del av det tverrfaglige samarbeidet. Virkelighetsforståelse handler om noe mer enn at den ytre virkeligheten er bestemt av en person. Virkelighetsforståelsen handler både om den ytre virkeligheten slik den er, men også den ytre virkeligheten slik den fremstår for den enkelte personen – slik den enkelte personen ser den. I bakgrunn av ulike erfaringer og opplevelser fremstår ikke virkeligheten likt for alle mennesker. Det samme gjelder profesjonsutøvere, der virkeligheten i en sak ikke fremstår likt, nettopp på bakgrunn av den ulike kompetanse, opplevelser og erfaringer. Det PPT oppfatter, vektlegger og ser på som betydningsfullt kan være noe helt annet enn hva barnevernet oppfatter og vektlegger som betydningsfullt, nettopp fordi disse to faggruppene har ulikt utgangspunkt både når det gjelder kompetanse, erfaringer, lovverk, etc. (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 199, 200).

Kunnskapen en besitter brukes for å velge ut og vektlegge, for å skape mening og sammenheng. I et tverrfaglig samarbeid må man tenke motsatt, her ønsker man å skape en felles virkelighetsforståelse basert på de ulike utgangspunktene. Man skal ikke vektlegge, tolle eller forstå en problemstilling på en bestemt måte. Tverrfaglig samarbeid har som utgangspunkt å få frem ulike forståelses- og tankemåter. Dette øker sjansen for at de bruddstykker av livet til barnet som de enkelt faggruppene sitter på, kan skape en helhetlig forståelse av livet til barnet. Gjennom egen virkelighetsforståelse vil både PPT og barnevernet gjennom et tverrfaglig samarbeid, få mulighet til å speile egen forståelse, samt å få tilgang til andre måter å tenke på. Økt innsikt og økt forståelse av individuelle, organisatoriske og institusjonelle faktorer og hvordan de gjensidig påvirker problemstillingen, er vesentlig for det tverrfaglige samarbeidet (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 199, 200).

2.3 Barnets beste

For 27 år siden bestemte Norge seg for å ta i bruk FNs barnekonvensjon og er en førende konvensjon for det arbeidet som i dag gjøres opp mot prinsippet om barnets beste. Barnets beste blir ofte tatt i bruk som en overordnet ramme for den praksis blant annet PPT og barnevernet gjør. Prinsippet om barnets beste blir også sett på som en standard, men med ulik mening avhengig av konteksten prinsippet iverksettes i. I tillegg til den kulturelle konteksten, kan også kjønn og sosiale klasse påvirke meningsinnholdet i prinsippet og hvordan den enkelte oppfatter som barnets beste (Kjørholt, 2010, s. 16). Barnets beste som et overordnet prinsipp for profesjonelt arbeid med barn påvirker av hva man avgjør er barnets behov og forutsetninger, dette i lys av hva som er best for det enkelte barnet. ”Alle vil barnets beste, men hvordan vet vi hva dette er?” (I Kjørholt, 2010, s. 17).

Med hensyn til det overnevnte spørsmålet kan det argumenteres for at barnets beste er et mangelfullt prinsipp, som ikke gir føringer for fullstendige standarder om hva barnets beste faktisk er. Dette kan skape utfordrende samarbeid og uheldige avgjørelser, gjennom at man bruker barnets beste som et prinsipp for å legitimere en profesjons praksis, men som kan være uetisk for barnets utvikling og liv (Alston, 1994). Kjørholt (2010) argumenterer også for at prinsippet om barnets beste kan brukes for å legitimere egen praksis, da det er et relativt begrep som påvirker av ulike tolkninger både sosialt, kulturelt og politisk (s. 17).

I Odelstingsproposisjonen ”Om lov om barneverntjenester” fra 1991 legges det frem viktigheten av å forstå barn som selvstendige individer og at de får muligheten til å ytre sine meninger om egen situasjon. Barnet er kanskje den som vet selv hva som er dets beste.

Barnevern er til for barn, og barn er selv meningsberettiget om sin egen situasjon. I lovens forstand er de selvstendige individer som har krav på vern. ”Å se med barns øyne” er en hovedutfordring. De kjenner best sin egen livssituasjon. Barn må være i fokus for barneverntjenestens arbeid, og de ansatte må ha løpende kontakt og dialog med barna. (Ot.prp. nr. 44, 1991-1992)

Anerkjennelse blir en viktig faktor i arbeidet med barnets beste, der den profesjonelle anerkjenner barnet som et selvstendig og meningsbærende individ med ytringskompetanse.

Det handler om å inkludere barnets perspektiver og meninger i de vurderinger som gjøres om hva barnets beste er (Strandbu, 2010, s. 84).

2.3.1 FNs barnekonvensjonen artikkel 3

Barnets beste som prinsipp er gjennomgående i Barnekonvensjonen som ble ratifisert i Norge i 1991. Artikkel 3 i konvensjonen er den som spesielt har hovedfokus på prinsippet. Her står det følgende:

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner..., skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Partene påtar seg å sikre barnet den beskyttelsen og omsorgen som er nødvendig for barnets trivsel, i det det tas hensyn til rettighetene og forpliktelsene til barnets foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som har det juridiske ansvaret for ham eller henne, og skal treffe alle egnende, lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål. Partene skal sikre at de institusjoner og tjenestene som har ansvaret for barns omsorg eller beskyttelse, retter seg etter de standarder som er fastsatt av de kompetente myndigheter... (Barnekonvensjonen)

Barnets beste er et gjennomgående tema i FNs barnekonvensjon. Som sagt er det artikkel 3 som har spesielt fokus på prinsippet, men også artikkel 8, 9, 18 og 21 tar for seg barnets beste som hensyn (Barnekonvensjonen). Barnets beste som et hovedfokus i konvensjonen kan ha gjort den revolusjonerende i den forstand at den anerkjenner barnets som et autonomt, meningsberettiget og ytringskompetent individ. Tidligere internasjonale barnerettighetserklæringer tok ikke i like stor grad hensyn til dette (Verhellen 1997, Freeman 1992).

2.3.2 Barneloven

Barneloven omtaler også prinsippet om barnets beste, men ikke i like stor grad som barnekonvensjonen. § 43 handler mye om barnets beste i samvær med foreldre når foreldrene ikke bor sammen (Barneloven, § 43). § 48 "*Det beste for barnet*" handler om foreldreansvar, samvær, etc. hvor barnets beste skal settes til grunn for de avgjørelser som tas (Barneloven, § 48). Videre i § 55 presiseres blant annet at fylkesmannen fastsetter en skriftlig avtale rundt foreldreansvar, bosted og samvær som er i tråd med hva som er barnets beste (Barneloven, § 55).

Barneloven nevner ofte *det beste for barnet*, som en overordnet prinsipp for de vurderinger og avgjørelse som tas rundt et barn. Hva som er barnets beste i Barneloven er opp til hver enkelt sin profesjons- og skjønnsmessige vurderinger.

2.3.3 NOU 2012: 1 *Til barnets beste*

Den offentlige utredningen "*Til barnets beste*" har blant annet fokus på prinsippet om barnets beste og hva som ligger i begreper, gjennom å ta utgangspunkt i barnehagens virksomhet. En barnehage av høy kvalitet som jobber etter prinsippet om barnets beste handler om å stadig vurdere og videreutvikle organisering med spesielt fokus på god utviklings- og læringsprosesser (NOU 2012: 1, s. 61). I planlegging og gjennomføring av tiltak og organisering legges spesielt vekt på barnets beste. Barnets beste her blir blant annet sett opp mot sammensetningen av barn i en barnegruppe (NOU 2012: 1, s. 12).

I arbeidet med barnets beste nevner utredningen blant annet foreldresamtaler som en viktig nøkkel for å jobbe etter prinsippet om barnets beste (NOU 2012: 1, s. 194). I arbeidet med barnets beste er det viktig at foreldre interesserer seg i barnet og barnehagen, hvor foreldre også aktivt bruker foreldreråd og samarbeidsutvalg (NOU 2012:1, s. 141). Tilhørighet til en barnegruppe blir også sett på som en faktor i prinsippet om barnets beste. Størrelse på barnegruppen, alder på barna, trygge forutsetninger og pedagogisk forsvarlighet er blant annet viktig faktorer for å bruke tilhørighet som et hensyn å ta i arbeidet med barnets beste. Samtidig som organiseringer av gruppene skal ivareta alle barna, skal det også ivareta det enkelte barnets behov for forutsigbarhet, tilhørighet og tilknytning. Etablering av vennskap, personalets kompetanse, det fysiske og psykososiale miljøet er også viktige aspekter i arbeidet med barnets beste (NOU 2012: 1, s. 279).

Utvalget vurderer det hen at det bør skje en vurderinger av om barnekonvensjonens fokus på barnets beste skal fremtre sterkere i regelverket som styrer og regulerer barnehagens fremtid (NOU 2012:1, s. 191). Selv om barnets beste i denne utredningen har mye fokus på de institusjonelle- og individuelle faktorene, kan man også se barnets beste opp mot et kommunalt nivå. Kommunen skal til en hver tid strebe etter å tilgjengeliggjøre ressurser for å fremme og ivareta barnets interesser. Kommunen på kunne kompensere for barnets beste dersom de i noe situasjoner må forkaste prinsippet om barnets beste. Dette betyr at kommunen i slike situasjoner må ha andre handlinger eller planer som kan kompensere for

barnets beste. Samtidig må det komme frem at kommunen har vurdert etter barnets beste, og at det har vært et viktig element i både vurderingen og avgjørelsen (NOU 2012:1, s. 192).

Tidlig innsats som en viktig arbeidsform for å jobbe etter prinsippet om barnets beste nevnes også i utredningen. Tidlig innsats for barnets beste handler blant annet om barnets trivsel og rask hjelp og støtte der det er behov. Rask spesialpedagogisk hjelp blir aktualisert i denne sammenhengen, rettet mot innføringen av særskilte saksbehandlingsregler i Barnehageloven, slik det er i Barnevernloven (NOU 2012:1, s. 300). Utredningen konkluderer med at barnets beste ikke er tilfredsstillende tilstede i dagens lovverk, og at barnets beste som hensyn på denne måten kan fravike de vurderinger som gjøres på kommune- og barnehagenivå. Der andre hensyn blir tillagt større betydning. Barn er samfunnets yngste og mest sårbare individer, og det er nærliggende å mene at barnets beste bør være en grunnleggende forutsetning i de lovverk som omhandler institusjoner barn er en del av (NOU 2012: 1, s. 192).

NOU 2012: 1 *Til barnets beste*, er en utredning som prøver å definere hva barnets beste til en viss grad består i. Å legge til rette for utviklings- og læringsprosesser, fokus på barnegrupper som er positive for barnet, foreldresamtaler, foreldres interesse, følelsen av tilhørighet, trygge forutsetninger, pedagogisk forsvarlighet, trygg tilknytning, personalet kompetanse, og det fysiske og psykososiale miljøet er noen av nøkkelordene utredningen forsøker å definere barnets beste med. Videre defineres også barnets beste rundt kommunenivå. Det er viktig at kommunen streber etter å bruke de ressurser som er tilgjengelig for å fremme barnets interesser. *Til barnets beste* er derimot ikke den eneste offentlige utredningen som legger vekt på barnets beste som prinsipp. NOU 2008: 9 *Med barnet i fokus* har også utgangspunktet i prinsippet om barnets beste. Den ser på prinsippet som et førende hensyn i arbeid med barn, og diskuterer vanskelighetene prinsippet bringer med seg.

2.3.4 NOU 2008: 9 Med barnet i fokus

Barnets beste har krevd sine diskusjoner, spesielt med tanke på forholdet mellom kultur og menneskerettigheter (NOU 2008: 9, s. 104). Barnets beste er imidlertid et innholdsrikt og mangfoldig begrep. For å finne tiltak som er til barnets beste skaper et behov for å undersøke barnets egen erfaringsverden, og hva som kan forsvare de behovene barnet har (NOU 2008: 9, s. 37). Med innføringen av Barnekonvensjonen i 1991 ble det også et økt fokus på barnets beste. Der man tidligere tok hensyn til barnets interesser, skulle man nå ta hensyn til alle

handlinger og avgjørelser som tas rundt barnet (NOU 2008: 9, s. 104). Barnets beste ble og er et hovedsyn som ikke lengre omhandler små deler av livet til barnet, men en overordnet ramme som omhandler alle deler av livet til barnet (NOU 2008: 9, s. 104).

Utredningen hevder at det i dag eksisterer en kritikk om barnets beste som prinsipp. Det er et prinsipp basert på en overfladisk betydning. Dette kan gjøre det utfordrende å avdekke faktorer som må ta hensyn til i de evalueringer som gjøres i tråd med barnets beste. Faktorer som tas hensyn til i evalueringen er ofte verdiladet, hvor det blir vanskelig å komme til en konsensus om hvilke verdier som bør legges til grunn for avgjørelsene som tas rundt barnets beste (NOU 2008: 9, 104). Denne problematikken kan få en selvrefererende posisjon – barnets beste som prinsipp bli et verktøy for å forsvare synspunkter, som igjen utfordrer diskusjoner rundt hvilke verdier som bør legges til grunn for vurderingen av barnets beste – en slags eiendommelighet (NOU 2008: 9, s. 105). Med innføringen av Barnekonvensjonen ser det ut til at barnets beste som en overordnet ramme for det profesjonelle arbeidet i liten grad med tolket. Dette kan være fordi barnets beste er et prinsipp som blir tatt for gitt i det arbeidet som gjøres rundt barn, eller at det kanskje er nettopp denne diffuse definisjonen som skaper en verdi i å jobbe etter barnets beste. Gjennom den diffuse definisjonen av barnets beste i Barnekonvensjonen kan man ta hensyn til den kulturelle og sosiale konteksten vurderingene tas ut fra (NOU 2008: 9, s. 105).

Barnets beste fører til vanskeligheter og det ligger også mye kritikk rundt prinsippet. Kritikken dreier seg først og fremst om den tolkningen som kan gjøres med utgangspunkt i et eget perspektiv, der generelle retningslinjer for hva som er det beste for alle barn ikke er tilstede i den definisjonen som eksisterer i dag. De vurderinger som gjøres rundt hva barnets beste er må gjøres i de enkelte tilfellene (NOU 2008: 9): Uansett er Barnekonvensjonens innføring viktig for både barn og voksne. Det er med på å gi profesjonsutøvere et utgangspunkt, en målsetning og en intensjon med det arbeidet de gjør (NOU 2008:9, s. 105). På bakgrunnen av denne diffuse definisjonen på barnets beste har det oppstått en stor faglitteratur som fortolker barnets beste (NOU 2008:9, s. 105).

Etter å ha sett på hva forskjellige offentlige utredninger og konvensjoner sier om barnets beste, vil det være nærliggende å inkludere grunnloven å se hva den sier om prinsippet om barnets beste. Grunnloven § 104 handler om barnets rett og krav i samfunnet.

2.3.5 Grunnloven § 104

Grunnloven er den høyeste rettskilden vi har i Norge, og omtaler også barnets rettigheter. § 104 kan virke som er mer overordnet rett som blant annet prinsippet om barnets beste har røtter i. Denne beskriver barnets rett til å bli respektert som et individ med meninger og ytringskompetanse, et individ som har rett til å bli hørt, og hvor deres meninger skal tillegges stor vekt i samsvar med alderen og utviklingsstadiet til barnet. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i de handlinger og avgjørelser som påvirker barnet, der man også skal ivareta barnets personlige integritet. Statlige styremakter skal tilrettelegge for god utvikling hos barnet og sørge for at barnet får den økonomiske, sosiale og helsemessige tryggheten det har behov for (Kongeriket Noregs grunnlov, § 104).

3 Forskningsmetode

Problemstillingen til studien er: *”Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet om barnets beste?”*. Problemstillingen og temaet har vært avgjørende for hvilken metode som er implementert for tilegnelse av kunnskap rundt fenomene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste (Jacobsen, 2016, s. 15). Beskrivelser og refleksjoner av opplevelser og erfaringer rundt de tre overnevnte fenomene står sentralt i tilegnelse av kunnskap for denne studien. På bakgrunn av dette vil en fenomenologisk tilnærming være av betydning for å innhente dyptgående skildringer og analyse av opplevelser og erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 355). Dette gjør at studien søker forklaring av den individuelle virkeligheten til de enkelte informantene og slik de forstår den. Slik fenomenologien forstår det, er dette den virkelige virkeligheten (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 44, 45).

Med bakgrunn i fenomenologien kan fenomener studeres både fra et innenfra-perspektiv og et nedenfra-perspektiv. Førstnevnte handler om å undersøke fenomenene slik informantene selv opplever disse i arbeidet – hvordan PPT opplever taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid om barnets beste. Et nedenfra-perspektiv ønsker å studere ”saken selv” – praksisen slik den eksisterer – teori blir bygget opp nedenfra gjennom å undersøke det som faktisk skjer i praksis og hvordan PPT og barnevernet forstår, reflekterer og gir mening til sine handlinger, fremfor å bruke eksisterende teori for å analysere praksisen (Thomassen, 2016, s. 170).

Denne studien vil forholdsvis ta for seg et innenfra-perspektiv. Studien ønsker å undersøke og forså hva informantene selv forstår med de tre overnevnte fenomene gjennom beskrivelser og refleksjoner av egne opplevelser og erfaringer. Samtidig blir dette også sett i lys av allerede eksisterende teori om barnets beste, tverrfaglige samarbeid og taushetsplikt. Studien ønsker å skape en forståelse av hvordan et tverrfaglig samarbeid om barnets beste faktisk praktiseres med utgangspunkt i at PPT og barnevernet forholder seg til to forskjellige bestemmelser om taushetsplikt. Selv om dette i utgangspunktet er ”saken selv”, bygger jeg studien som sagt på eksisterende teori og informantenes egen forståelse av virkeligheten, som vil bli brukt i analysen.

Studien undersøker PPT og barnevernets opplevelser, erfaringer og refleksjoner rundt tverrfaglig samarbeid, barnets beste og taushetsplikt. I de uttalelser som kommer om disse tre fenomene ønsker studien å avdekke muligheter og begrensninger med taushetsplikten i et

tverrfaglig samarbeid med utgangspunkt i barnets beste. Studien forsøker å forstå en praksis basert på informantenes egne erfaringer og opplevelser. De opplevelser og erfaringer som kommer frem anses som informantenes livsverden – en profesjonsutøvers livsverden er slik de møter virkeligheten i det profesjonelle daglige arbeide de gjør for sin etat (PPT og barnevernet). Livsverden for de profesjonelle utøverne er også hvordan den fremtrer i den umiddelbare og middelbare opplevelsen, uavhengig av forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 46, 47). Livsverden er et sentralt begrep i fenomenologien, der en persons livsverden kan undersøkes og analyseres for å få tilgang på de enkelte virkelighetene (Thornquist, 2012, s. 90). En livsverden er altså hvordan virkeligheten fremstår i det daglige og mellommenneskelige samspillet. Det er både en subjektiv og omfattende opplevelse basert på egne opplevelser med innspill av andre personers perspektiver. Dette skaper en horisont eller et utgangspunkt for all profesjonell virksomhet som den enkelte profesjonsutøver utfører (Thomassen, 2016, s. 85).

3.1 Semistrukturert intervju

Intervju og observasjon er de mest brukte fremgangsmåtene i kvalitativ forskning (Thagaard, 2013, s. 13). Observasjon ville vært for tidkrevende å gjennomføre, samtidig som det kanskje ikke ville gitt meg den informasjonen jeg har behov for da jeg ønsker å studere opplevelser, erfaringer og refleksjoner. Grunnen til at jeg valgte kvalitativ metode med intervju som fremgangsmåte var for å belyse informantenes opplevelser og erfaringer med taushetsplikt og tverrfaglig samarbeid rundt barnets beste. Dette gir mulighet for å få dyptgående, fylldige og reflekterte uttalelser fra informantene, som tar utgangspunkt i erfaringer og opplevelser. Samtidig vil det også gi et innblikk i hvilke synspunkter og perspektiver de har til disse tre fenomene (Thagaard, 2013, s. 95).

For denne studien vil det være hensiktsmessig å bruke et semistrukturert livsverdenintervju. Et semistrukturert intervju er verken en åpen samtale eller et lukket spørreskjema. Det er et intervju som tar utgangspunkt i allerede definerte spørsmål som skaper rom for refleksjon og nye spørsmål som ikke er definert i forkant (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 46). En livsverden er en omfattende og subjektiv opplevelse av hvem man er, hvor man er og hva ens rolle er (Thomassen, 2016, s. 85). Ved å kombinere disse to, vil intervjuet ha som hensikt å motivere informantene til å beskrive sine opplevelser og erfaringer i det arbeidet de gjør gjennom en intervjuguide som åpner for nye spørsmål, fortolkning og refleksjon. Studien skal på denne måten, gjennom et semistrukturert livsverdenintervju, forsøke å forstå tverrfaglig samarbeid,

taushetsplikt og barnets beste ut fra informantenes egne perspektiver med utgangspunkt i den profesjonelle praksisen de gjør daglig. Det er av hensikt å innhente beskrivende data med fokus på fortolkning og mening av fenomene som blir beskrevet av informantene (Kvale & Birkmann, 2017, s. 46). Som nevnt, anvendes en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg nr. 2) som et hjelpemiddel i intervjuet. Dette kan være av betydning for å holde fokus på temaene som er relevante for studien, men også for å åpne for refleksjoner, meninger, opplevelser, etc. (Leseth & Tellmann, 2014, s. 89, 90).

Studien tar for seg et få antall informanter da det vil krever tid å gjennomføre intervjuene med utgangspunkt i å få frem informantenes personlige og individuelle synspunkt ved de overnevnte fenomene. Det vil også bringe med seg omfattende datamengder som krever omfattende analyse. Det blir viktig å holde oversikt over all informasjon jeg får gjennom intervjuene (Jacobsen, 2016, s. 146, 147). Samtidig som studien skal ivareta informantenes individuelle og personlige synspunkter, skal studien også ivareta informantenes horisont, hva de ser rundt seg av muligheter og begrensninger med taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet rundt barnets beste.

3.2 Utvalg

I min studie ønsket jeg informanter fra PPT og barnevernet. Jeg valgte å gjennomføre tre separate intervjuer, hvor jeg hadde to informanter fra PPT og en informanter fra barnevernet. Thagaard (2013) nevner at antall deltakere ikke bør være større enn at det er mulig å gjennomføre omfattende analyser (s. 65). Da jeg har få informanter, ble det enda viktigere å jeg hadde et representativt utvalg av populasjonen/gruppen (PPT og barnevernet). Dette fordi de informantene som deltar i min studie er en svært avgrenset gruppe av de som til sammen jobber i PPT og barnevernet (Svartdal, 2011, s. 109). Denne prosessen kan kalles for ”sampling” – en gruppe av en populasjon (Hayes, 2011, s. 17, 18). Mitt utvalg for denne forskningen vil være en lite gruppe profesjonsutøvere innenfor PPT og barnevernet. Det er valgt å gjøre en ”quota sampling” hvor en populasjon av fagfolk er delt inn i kategorier, og hvor et visst antall informanter er tatt ut fra hver enkel kategori (Hayes, 2011, s. 19).

Profesjonsutøvere er delt inn i flere fagområder (kategorier), her vil dette være PPT og barnevernet. Innenfor disse kategoriene vil det bli valgt ut fagpersoner som er utdannet som spesialpedagoger og barnevernspedagoger. Det blir viktig å være obs på at en slik form for utvalg kan gi en alvorlig feilkilde som handler om hvordan man trekker konklusjoner og

slutninger ut fra forskningen. Utvalget kan være representativt for populasjonen, men utvalget er kategoribasert. Det vil si at utvalget ikke er basert på en tilfeldig utvelgning (Thagaard, 2016, s. 63).

3.2.1 Presentasjon av informantene

Alle informantene kommer fra samme kommune i Trøndelag. PPT og barnevernet er lokalisert og organisert i samme enhet. Informantene er anonymisert gjennom at de og deres uttalelser de her blir presentert i en form for en kode. Her kommer en kort beskrivelse av informantene:

PPT informant 1: Jobber som pedagogisk-psykologisk rådgiver i denne kommunen, med en 100 % stilling. Hun har jobbet i PP-tjenesten for denne kommunen siden 2001, altså 17 år. Hun har hovedfag i pedagogikk fra NTNU.

PPT informant 2: Er ansatt som pedagogisk-psykologisk rådgiver 3, men er har også stilling som logoped. Utdanningen hennes er førskolelærer, og hun har jobbet 17 år i barnehage, både som spesialpedagog, styrer og avdelingsleder. Hun startet i PPT som logoped, og har nå jobbet som logoped for denne kommunen i 14 år.

Barnevernet informant 1: Jobber som barnevernspedagog 1 og har jobbet i to andre 1.linjetjenester før hun begynte i barnevernet for denne enheten. Hun var ferdigutdannet i 2014, og har jobbet til sammen i snart 3,5 år i 1.linjetjeneste.

3.3 Gjennomføring av intervjuene

Før intervjuet sendte jeg ut et informasjonsskriv som presenterte studien min. Dette informasjonsskrivet inneholdte også et samtykkeskjema de måtte skrive under på før intervjuet startet. Bruk av lydopptak ble også presentert i dette skrivet, slik at dette ikke kom som en overraskelse når selve intervjuet startet. Før intervjuet startet forklarte jeg litt om hvordan intervjuprosessen ville foregå, samt at jeg også forklarte hva som ville skje etter at intervjuet, oppgaven og vurderingen av oppgaven var ferdig. Intervjuene ble gjennomført på et møterom informantene hadde booket.

I starten av det første intervjuet ble jeg veldig opphengt i selve intervjuguiden, men ut over intervjuet ble jeg mer avslappet og var i stand til å stille med undrende spørsmål til de svarene informanten kom med. Jeg ble også i større grad i stand til å stille oppklarende

spørsmål slik at informantene kunne avkrefte eller bekrefte utsagnene sine og den fortolkningen jeg gjorde er og da i selve intervjuet. Dette skapte en mulighet for å innhente de dyptgående refleksjonene som et livsverdenintervju har behov for, samtidig som det gjorde analysen av dataen mer omfattende og spennende.

3.4 Dataanalyse

I analysen av funnene i studien vil jeg fokusere på å finne meningen. Jeg vil kategorisere analysen etter tre områder, med fokus på studien tre forskningsspørsmål som tar for seg fenomenene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste. Dette hjelper meg å strukturere intervjuene hvor jeg holder fokuset på et og et fenomen. Samtidig vil det gjøre det lettere for meg å se hvordan de tre forskjellige fenomenene påvirker praksisen til informantene som jobber i PPT og barnevernet. I et fenomenologisk perspektiv av meningsanalysen er det viktig at jeg får rikholdig og nyanserte beskrivelser av fenomene (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 230, 231, 232 og 233).

For at jeg skal kunne svare på problemstillingen er det viktig at jeg går dypt og kritisk inn i fortolkningen og drøftingen av den transkripsjonen som er gjort, hvor jeg må se mellom linjene, finne sammenhenger og mening som jeg ikke ser umiddelbart. I en hermeneutisk meningsfortolkning vil jeg sette utsagnene i ny kontekst over flere runder, ta for meg del for del og sette det i en ny helhet (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 234). Dette blir kalt for den hermeneutiske sirkelen hvor jeg stadig går frem og tilbake fra deler til helhet, hvor jeg til slutt finner en god sammensetting av disse helhetene og som sammen gir en god mening. Det blir viktig å ivareta informantene livsverden gjennom hele analysen fra deler til helhet for å ivareta teksten og enkeltpersonenes autonomi (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 237).

Alt det som skjer i denne analysen vil skje i en trinnvis prosess som starter fra informantene beskriver sin livsverden til jeg er ferdig med transkripsjon og analyse. Informantene begynte spontant å fortelle om deres opplevelser og erfaringer, og hvor de etter hvert begynte å oppdage nye forhold underveis i intervjuet. Allerede her hadde informanten selv begynte å fortolke egne utsagn, samtidig som jeg også fortolket svarene og deretter stilt oppfølgende spørsmål. Dette skapte god refleksjon, og jeg fikk nyanserte og gode svar på de spørsmålene jeg stilte. Det at både jeg og informantene fortolket utsagnene underveis i intervjuet medførte en kontinuerlig fortolkning, hvor jeg fikk mulighet informantene fikk mulighet til å avkrefte eller bekrefte mine fortolkninger (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 221). Også i transkripsjonen

skjedde det fortolkninger, hvor jeg forsøkte å tolke det informatene fortalte. Det er i dataanalysen etter transkripsjonen hvor selve meningsanalysen starter, hvor jeg begynner å sette deler sammen til en helhetlig mening (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 221, 222).

For å registrere intervjuet valgte jeg å bruke lydopptak som et verktøy for å kunne dokumentere og analysere intervjuene. Dette gjorde at jeg kunne rette oppmerksomheten til intervjuets tema, og hvor jeg hele tiden kunne lytte tilbake på lydopptaket under selve transkripsjonen, men også når jeg skulle analysere meningen av de utsagnene informatene hadde kommet med (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 206). I transkripsjonen valgte jeg å transkribere hele intervjuene da fenomene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste er tre fenomener som går over i hverandre. Dette ga meg mulighet til å få en større oversikt over fenomene og bedre mulighet til å få et helhetlig bilde i meningsanalysen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 206).

I hermeneutikken finnes det ingen standardregler for hvordan man skal oversette fra muntlig form til tekstform, men standardvalg som er avhengig av min skjønnsmessige vurdering av hvilke valg jeg skal ta. I transkripsjonen valgte jeg å ta med informantenes gjentakelser og registrere ”eh”-er. Ikke for at jeg skulle gjennomføre en språkanalyse, men for at jeg skulle være sikker på å forstå helheten korrekt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 207, 208). I hermeneutikken er det viktig at man ikke fremstiller informantene feil. For å unngå dette valgte jeg å gjennomføre en analyse av intervjuene med fokus på mening. Hermeneutikken bygger på prinsippet om at mening bare kan forstås i lys av den sammenheng vi studere i, er en del av. I lys av helheten. Den legger vekt på meningsinnholdet (Thagaard, 2016, s. 42, 43). For å unngå at informantene fremstilles på feil måte i meningsanalysen og rapporteringen av meningene er det viktig å gjøre en mest mulig ordrett transkripsjon selv om jeg ikke skal gjøre en språkanalyse (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 204, 205).

Analysen ble gjennomført ved at jeg leste transkripsjonene gjentatte ganger. Det ble skrevet ut ett eksemplar for hvert intervju for å støtte analysen av de forskjellige fenomenene; skille mellom barnets beste, taushetsplikt og tverrfaglig samarbeid, totalt ble det ni kopier. I analysen av alle fenomenene gikk jeg gjennom intervjuene fra start til slutt og markerte områder som tok for seg de overnevnte temaene. Deretter ble det formulert tema ut fra forskningsspørsmålene og de vitale temaene som oppstod i hvert enkelt fenomen ble vurdert. Jeg satte ”+” for det som er en mulighet i problemstillingen og ”-” for det som er en

begrensning i problemstillingen. Deler og helhet av temaene ble vurdert og revurdert for å sikre en autonom fremstilling av den totale livsverden til informantene, som illustrerer konklusjonene for studien.

3.5 Ethiske overveielser

Alt det studien foretar seg krever at jeg forholder meg til etiske prinsipper. Jeg må vise pålitelighet og nøyaktighet i det jeg presenterer av forskningsresultatene (Thagaard, 2016, s. 24). Min studie innebærer kontakt med informanter gjennom intervju, og gjennom dette får jeg data som kan knyttes til de informantene som deltar i studien (Thagaard, 2016, s. 25) – personopplysninger. Det nasjonale forskningsetiske komiteer (NESH) definerer personopplysninger som ”opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til en enkelt person. En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer eller andre personentydige kjennetegn” (2006:14). Mitt forskningsprosjekt forutsetter at jeg behandler personopplysninger som faller inn under personopplysningsloven. Det vil si at mitt prosjekt er meldepliktig. Jeg har med dette meldt mitt studie inn til NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste) og dette har blitt godkjent (se vedlegg nr. 3).

For å ivareta de etiske problemstillingene i analysen har jeg valgt å ha spesielt fokus på områder som samtykke, informasjonsskriv og konfidensialitet. Konfidensialitet er et fokus jeg har hatt med meg gjennom hele analysearbeidet, helt fra tematiseringen av studien til jeg var ferdig med rapporteringen av funnene og drøftingen. Dette har handlet om alt fra hvordan jeg oppbevarer intervjuene og lydopptakene, til hvordan jeg forholder meg og forklarer studiet ovenfor informantene. Dette har jeg gjort gjennom å først sende et informasjonsskriv til informantene hvor de deretter måtte samtykke eller ikke til det som sto i informasjonsskrivet. Dette var også et samtykke til deltakelse i studien (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 97). Informasjonsskrivet ble også først sendt til NSD for godkjenning (se vedlegg nr. 1).

3.5.1 Konfidensialitet

Konfidensialitet som et etisk prinsipp handler om enigheten mellom meg som forsker og mine informanter om hva jeg kan gjøre med den data jeg får av de gjennom intervjuene. Dette gjør jeg for eksempel gjennom å anonymisere mine informanter slik at de ikke blir gjenkjent ved publisering av studien. Samtidig som studien skal drøfte og analysere informantenes profesjonsutøvelse, må jeg som forsker også ivareta informantene gjennom å beskytte deres profesjonsutøvelse (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 106). Dette er blant annet

grunnen til at jeg valgte å bruke koder når jeg nevner mine informanter. Samtidig har jeg også informert mine informanter om at alt av lydopptak, transkripsjoner og annet som kan gjøre de gjenkjennbare blir oppbevart på en egen harddisk.

3.5.2 Informert samtykke

Informert samtykke betyr at mine informanter informeres om formålet med studien og hovedtrekkene i studien. Det innebærer også at informantene deltar frivillig og at det informeres om at de kan trekke seg fra studien når som helst (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 104). Det vil si at før jeg satte i gang intervjuene informerte jeg mine informanter om hva formålet og hovedtrekkene i studien var. Dette gjorde jeg ved å sende de informasjonsskriv, som for så vidt også var et krav fra NSD, og jeg gjennomgikk områder som tema, konfidensialitet og anonymitet, både før og etter intervjuet skjedde. Før intervjuet startet måtte de også skrive under på et samtykke for å delta i forskningen.

3.5.3 Validitet og reliabilitet

Spørsmål om reliabilitet og validitet er spørsmål man må forholde seg til gjennom hele prosessen av en studie, spesielt intervjuforskning (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 211). Med reliabilitet menes ”i hvilken grad andre forskere kan komme frem til samme resultat, i hvilken grad resultatene kan reproduseres”. Samtidig nevner også Kvale & Brinkmann (2017) at for mye fokusering på reliabilitet kan være en svakhet for forskningen med tanke på kreativ tenkning og variasjon (s. 276).

Validitet handler i utgangspunktet den metoden som er valgt for denne studien, og hvor egnet den er for å undersøke opplevelser og erfaringer med fenomenene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). Valideringen har vært gjennomgående i hele prosessen ved studien, hvor jeg har vurdert og reflektert over alle områder av studien (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 277, 278). Det har vært viktig å undersøke eventuelle feilkilder for å sikre validitet (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 279), mye på grunn av at jeg har så få antall informanter og jeg må være kritisk til hva studien konkluderer med. I utgangspunktet kan studiens tre informanter være representativ for enheten de jobber for, men på den andre siden er informanten valgt ut basert på kategorier og ikke tilfeldig valgt ut (Thagaard, 2016, s. 63).

Reliabilitet handler om pålitelighet og falsifiserbarhet, mens validitet handler om gjennomsiktighet i forskningen (Thagaard, 2003, s. 202 og 205). Gjennomsiktighet for denne

studie vil jeg gjøre i et eget kapittel ved å reflektere over min forforståelse, min rolle, maktforhold, nærhet og distanse, men også hvor viktig det er med nøyaktig overføring fra muntlig til skriftlig form av informantenes uttalelser i intervjuet. For bygge opp under denne gjennomsiktigheten har jeg også tidligere i oppgaven redegjort for analysen og de prosessene det medbringer, hvilken analyse som er gjort og hvordan transkripsjonen er gjennomført.

3.5.4 Forskerens rolle

For de etiske beslutningene i kvalitativ forskning er forsker rollen, forforståelse og integritet viktig å ta utgangspunkt i. Betydningen av min integritet er viktig i intervjuet, da det er jeg som skal innhente data og omgjøre dette til kunnskap. Min refleksjon over spørsmål om verdi, etiske retningslinjer og teorier kan hjelpe meg i å ta etiske valg. Min integritet er en avgjørende faktor. Det er viktig at jeg reflekterer godt over nærheten mellom meg og informanten, og hvordan dette kan påvirke de svarene jeg får (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 108). I prosessen er det viktig å huske at det kan oppstå situasjoner som er uforutsett, spesielt når utgangspunktet er et intervju med et handlende, levende og talende menneske (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 110), som har egne perspektiver, meninger og synspunkter.

Mine fordommer og forforståelse gjør at prosessen av å forstå allerede er satt i gang før intervju, analyse og drøfting. Det er min forforståelse av fenomene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste som utgjør mitt ønske om å studere dette. I hermeneutikken kan man derfor aktivt reflektere, tydeliggjøre og kreativt bruke egen forforståelse. Dette kan selvfølgelig skape utfordringer for meg som forsker, da min forforståelse gjennom intervjuene settes på prøve ved at informantene bryter min egen forståelse av fenomene. Min forståelse av et fenomen kan derfor ha endret seg og blitt korrigert gjennom mine informanters forståelse av fenomene. Det er på denne måten at det kan oppnås ny kunnskap til studiens tre fenomener (Thomassen, 2016, s. 170).

Når det kommer til maktforhold i intervjuet vil det aldri være en symmetrisk relasjon mellom meg og informanten. Som nevnt ovenfor handler fenomenologien mye om informantens livsverden, dette kan virke nokså harmonisk. Selv om intervjuet tar utgangspunkt i informantens livsverden (opplevelser og erfaringer) så vil intervjuet uansett være en profesjonell samtale med et klart asymmetrisk maktforhold mellom meg som forsker og informanten. Intervjuet er en enveisdialog, hvor utspørringen går i en vei. Min rolle som forsker er å stille spørsmål og informantens rolle er å svare. Jeg som forsker ønsker å bruke

intervjuet som en instrumentell dialog, hvor jeg prøver å få frem informantens beskrivelse av egne opplevelser og erfaringer hvor jeg skal fortolke og rapportere dette (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 51, 52).

4 Presentasjon av funn

4.1 Innledning

Som nevnt innledningsvis av denne oppgaven vil denne delen gi en presentasjon av funnen fra intervjuene med informantene fra PPT og barnevernet. En av de etiske overveielene som er blitt gjort for denne delen er at informantenes uttalelser må presenteres tydelig, slik at det er mulig å ta plass i deres livsverden – hvordan de opplever, erfarer og reflekterer over fenomene tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og prinsippet om barnets beste.

I intervjuet med PPT og barnevernet får jeg en oppfatning av at tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste er tre fenomener som er svært komplekse og hvor alle tre henger nøye sammen. På bakgrunn av dette er det valgt å dele funnene opp i tre deler ut fra forskningsspørsmålene til studien, for å prøve å skille disse tre fenomene på best mulig måte. Dette gjøres for å strukturere fremstillingen av intervjuene og informantenes livsverden på en tydelig måte, hvor disse tre fenomene senere i drøftingsdelen vil bli sett opp mot hverandre. Forskningsspørsmålene for denne inndelingen er som tidligere presentert:

4. *”Hvor langt er det gjort unntak fra taushetsplikten? I hvilken grad åpnes det for å meddele opplysninger i samarbeid?”*
5. *”Hvordan oppleves det tverrfaglig samarbeidet mellom PPT og barnevernet?”*
6. *”Hva legger profesjonsutøverne i prinsippet om barnets beste?”*

I den delen hvor jeg oppgaven drøfter alle tre fenomene opp mot hverandre, vil problemstillingen for studien være utgangspunktet for drøftingen: *“Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet om barnets beste?”*.

Fokuset for analysen av funne har vært å finne en felles mening med de tre forskjellige fenomene og hva informantene. Det har ikke vært fokus på å analysere språket informantene brukte. Dette fordi det ville vært for tidkrevende, og en analyse av mening anses som en mer relevant analyse for å komme frem til et mulig svar på problemstillingen. I avslutningsdelen vil jeg forsøke å sammenfatte hovedfunnene i studien om det tverrfaglige samarbeidet mellom PPT og barnevernet hvor taushetsplikten og barnets beste står sterkt.

4.2 Samarbeidet mellom PPT og barnevernet

Forskningsspørsmål en: *Hvordan oppleves det tverrfaglig samarbeidet mellom PPT og barnevernet?*

Gjennomgående for alle tre informanter handler det tverrfaglig samarbeidet mellom PPT og barnevernet om å få frem det helhetlige bilde av barnet og saken. Det er viktig å få frem alle delene i av barnet liv og utvikling for å sette inn de rette tiltakene. I tillegg er det slik at barnet forholdet seg mest til skolen og hjemmet i løpet av en dag, det er derfor viktig at disse to samarbeider godt sammen for å kunne tilrettelegge på best mulig måte til barnets beste gjennom hele dagen. Informanten fra barnevernet sier det handler om å ikke bare se bruddstykkene, men å faktisk sette sammen disse bruddstykkene til en helhet og en felles forståelse: ”Barnet kobler liksom ikke at når er jeg på skolen og nå er det kun skole, også når jeg er hjemme er jeg kun hjemme. De har hele livet i fokus til en hver tid.”

På bakgrunn av dette er det viktig at PPT vet om en eventuelle hjemmesituasjon slik at de ikke vurderer og tar beslutninger, eller i det hele tatt kartlegger på bakgrunn av feil vurdering da de ikke har informasjon nok. Informant nummer 2 fra PPT reflekterer blant annet rundt situasjonen når et barn blir henvist til PPT på bakgrunn av uro- og konsentrasjonsvansker hvor PPT umiddelbart tenker å kartlegge og tilrettelegge ut fra en eventuelle ADHD/ADD diagnose, men hvor det faktisk er noe med hjemmesituasjonen som kan gjøre at barnet har en slik atferd. Det er det det handler om å vurdere og kartlegge på feil grunnlag.

Så vet jeg ikke at det er en massiv barnevernssak her... Også tror jeg at jeg skal gå inn å utrede eller henvise i forhold til en potensiell ADHD/ADD. Det blir jo helt feil. Det er uheldig når vi ikke vet om hverandre, for da kartlegger jeg på feil grunnlag. Kanskje ikke etisk riktig å kartlegge dette barnet i det hele tatt.

På bakgrunn av dette blir tverrfaglig sett på som en viktig praksis hvor ulike yrkesgrupper med ulikt lovverk går sammen og drøfter ulike vurderinger, perspektiver og synspunkter, og til slutt setter dette sammen til et helhetlig bilde av barnet og dets situasjon både hjemme og på skolen. Dette med ulikt lovverk kan også være en utfordring i det tverrfaglig samarbeidet. I bunn og grunn har man taushetsplikt for å beskytte barnet og de personopplysninger som blir meddelt, slik at de ikke ligger i fri flyt og er tilgjengelig for hver og en. Samtidig er det også noe som kan skape utfordringer med å se et helhetlig bilde, hvor PPT ikke alltid vet at

barnevernet er inn. Dette på grunn av taushetsplikten. Samtidig opplever også den første informanten fra PPT at det ofte er de som er den parten som tar initiativ til et samarbeid med barnevernet, og hvor det er ofte PPT som har funnet ut av at barnevernet er inn i samme sak som de. Informant nummer 1 fra PPT sier blant annet:

Det er ofte jeg som tar initiativet til samarbeid. Det er sjelden at barnevernet kommer ned hit og spør om vi jobber i samme sak. Da har jeg ofte nøstet opp i det en plass, at de er inn, så går jeg å spør... Det at de sjeldent kommer til oss, eller tar initiativ og kobler seg på vår arbeid.

PPT informanten presiserer derimot at når de selv har tatt initiativ til et samarbeid med barnevernet, er barnevernet ofte åpne og vil gjerne gå inn i et samarbeid med de. De gir ofte den informasjon PPT har behov for. Samtidig nevner informanten fra barnevernet at det ofte er de som tar ansvar for et samarbeid med PPT og andre instanser, og hun opplever at dette ansvaret ofte blir lempet over til de da barnevernet som koordinerende instans er presisert i lovverket.

Opplever jo ofte at barnevernet har litt den rollen og setter i gang samarbeidsmøter hvis vi er inn i en sak... Vi har jo en koordinerende funksjon, men at den kanskje blir litt større, at instansene rundt kan kreve litt mer av oss... I og med at lovverket sier at vi skal ha en koordinerende funksjon, så blir det fort lempet over til oss.

Barnevernspedagog 1 opplever samarbeidet med PPT som godt, men at samarbeidet ofte er personavhengig og situasjonsbetinget i form av hvordan de forskjellige tolker taushetsplikten. Spesielt med tanke på usikkerhet rundt hvordan både taushetsplikten og opplysningsplikten fungerer. Det er av og til at man bruker mye tid og energi i å oppklare i dette. Også informant nummer to fra PPT nevner at samarbeidet med barnevernet er veldig personavhengig, hvor hun spesielt nevner det å kunne snakke åpent sammen. Det som også kan virke hemmede er når det tverrfaglige samarbeidet ikke utgjøre den nytten som den egentlig skal ha: "...at man ikke får sett helheten i barnet, du får ikke forståelse for... hvorfor barnet agerer slik som det gjør".

For å skape et godt tverrfaglig samarbeid mellom PPT og barnevernet blir det fra alle informantene nevnt at samtykke er en viktig bit, samt at også det å kunne drøfte og diskutere på et generelt grunnlag. I samarbeid hvor det er samtykke opplever PPTs informant nummer

to at samarbeid er både veldig nyttig og greit. Det er de gangene de ikke vet om hverandre og at de ikke vet at barnevernet er inn i saken at det blir vanskelig å gjøre arbeidet og vurderingen på en etisk riktig måte. Derimot den første informant fra PPT at tverrfaglig samarbeid kan skape et felles fokus, og at man også gjennom samarbeidet kan skape et positivt fokus:

Det skaper et felles fokus, og at det kanskje er et positivt fokus. At man fokuserer ikke på problemstilling, at man ser fremover og at man jobber for å komme frem til at barnet skal ha det bra.

En risikofaktor med tverrfaglig samarbeid handler om at man bruker denne praksisen for å komme tidlig inn for barn med ulike utfordringer. I bunn og grunn kan tverrfaglig samarbeid være veldig viktig, spesielt for å drøfte ulike saker både spesifikt og anonymt. Samtidig kan det også brukes for å vurdere hvilke instanser som trenger å være inn for å gi den hjelpen barnet og familien trenger. Dette kan gi tidlig støtte og veiledning for både foreldre og de enkelte instansene. Informanten fra barnevernet mener at risikofaktoren med tverrfaglig samarbeid handler om at det blir for mange instanser, for mange meninger, perspektiver, synspunkter og vurderinger. ”Samtidig så kan man risikere at det er for mange instanser som ønsker å gjøre noe, og har ulik vurdering...det blir for mange instanser”.

Det blir tilslutt for mange deler man skal prøve å forholde seg til og sette sammen til en helhet og en felles forståelse, at det blir for tidskrevende og energikrevende både for profesjonsutøverne i PPT og barnevernet, men også foreldrene. Vurderingen med hvilken informasjon som skal deles og som er nødvendig for hver enkelt instans blir derfor en viktig avgjørelse for hvilke tiltak som settes inn, hvilke vurderinger som gjøres fra hver og en og hvordan samarbeidet i det hele tatt vil fungere for både hver enkelt instans, for barnet og for foreldre. Informanten fra barnevernet sier at det er en kompleks vurderingsprosess som også skal ta utgangspunkt i hva som er nødvendig på lengre sikt, her og nå, og hva som er til barnets beste:

Nødvendig informasjon er jo på en måte... der er det jo barnets beste prinsippet. Der man kan vurdere at det er hensiktsmessig at PPT kjenner til enkelte faktorer, men ikke andre. Det er komplekst å vurdere, man må vurdere da hvordan det kan hjelpe på lengre sikt og her og nå.

4.3 Taushetspliktens åpenhet

Forsknings spørsmål to: *”Hvor langt er det gjort unntak fra taushetsplikten? I hvilken grad åpnes det for å meddele opplysninger i samarbeid?”*

Taushetsplikten er en del av lovverket som alle forvaltningsinstanser må forholde seg til og det kan oppleves som en utfordring for både barnevernet og PPT. Før man eventuelt inngår i et tverrfaglig samarbeid, kan det være vanskelig å vite om for eksempel barnevernet er involvert i saken PPT jobber med, akkurat på grunn av taushetsplikten. ”Det er ikke alltid vi er informert om at for eksempel barnevernet er inn... Også er det kanskje mye annet som foregår på hjemmebane som vi ikke har fått tak i”.

Taushetsplikten blir ikke sett på som en spesiell utfordring dersom man innhenter samtykke til foreldrene. Men igjen har man også taushetsplikten som også er avgjørende for å vurdere hvilken informasjon som er nødvendig å dele med andre instanser. Hvilken informasjon er det nødvendig at barnevernet deler med PPT.

Selv om vi snakker åpent og er fritatt fra taushetsplikten så kan jo jeg på en måte si mer enn hva barnevernet kan si til meg. Vi har jo ikke informasjon om de graverende tingene som barnet sitter på, ..., hvor mye er det nødvendig at jeg vet... Jeg trenger kanskje å vite at det er en barnevernssak, det er ting som foregår i hjemmet som er uheldig for barnet, og da vet jeg jo at det kan ha innvirkning på testingen.

Det at foreldre ikke samtykker til at barnevernet deler informasjon med PPT kan ofte blir sett på som en begrensning med taushetsplikten, samt et hinder i kommunikasjonen mellom instansene. Informanten fra barnevernet forteller at dersom det er vanskelig å innhente samtykke fra foreldre, vil det for hennes praksis handle om å utøve etter prinsippet om barnets beste. Men hun er veldig opptatt av at dette må forklares til foreldrene uansett, slik at det ikke for foreldrene oppleves som et stort overtramp, men at det faktisk er slik barnevernet har vurdert det.

Taushetsplikten er jo langt i fra noe utfordring hvis man forklarer familien hvorfor og går i dialog med dem, så får man åpning på det meste. Barnets beste veier jo også tungt, det betyr jo ikke at man kan åpne i alle slags vindens sky, men hvis man har noe man tanker er kjempeviktig at andre instanser vil vite og man ikke kommer lengre

med foreldre og man vurderer at det er til barnets beste, så er jo ikke det på en måte til hinder heller.

Det er mulighet for at det kan oppstå en konflikt med målsettingen om et godt tverrfaglig samarbeid mot barnets beste. Informant nummer 2 fra PPT opplever at dette konflikten ikke direkte handler om taushetsplikten mellom to profesjonsutøvere, men mer at konflikten er at hun ikke vet.

Konflikten blir jo at taushetsplikten gjør at jeg ikke får opplysninger om at det er andre som er inn, her er det andre faktorer som gjør at barnet agerer slik som det gjør. Ikke en konflikt mellom meg og barnevernet, men en konflikt om det at jeg ikke vet... det er uheldig at man ikke vet hva barnet egentlig står i. I livet sitt.

Informanten fra barnevernet opplever at taushetsplikten både kan være en konflikt med målsettingen om et godt tverrfaglig samarbeid, men at det ikke trenger å være det. Det handler om den praksisen de gjør som profesjonsutøvere. Hvor utfordringen kanskje kan være de de vurderingene man gjør før man eventuelt involverer ulike instanser i det tverrfaglige samarbeid og de overveielsene som skal tas underveis.

Alt går tilbake til hvordan du på en måte praktiserer det. Hvis du får den rette veien og involverer de rette instansene som er de som har partsrett i det, så se jeg ikke den store utfordringen med det... Utfordringen er jo de store vurderingene man har før man på en måte involverer partene i det, og hvordan taushetsplikten ligger da... Det er mange veininger underveis, så det kan skape noen hindringer å få de rette instansene på plass med en gang når den taushetsplikten er så stram at man er usikker på hvem man skal involvere.

Med tanke på å bruke tverrfaglig samarbeid som en arbeidsform for å komme tidlig inn i arbeidet med barn med ulike utfordringer kan dermed se taushetsplikten som en mulig begrensning for tidlig intervensjon hvor taushetsplikten er så stram at det blir vanskelig å finne og sette sammen de riktig instansene for å skape et tverrfaglig samarbeid til barnets beste. Samtidig opplever informant en fra PPT at barnevernet i bunn og grunn er ganske åpne med informasjon som er nødvendig dersom de tar kontakt med den som er saksbehandler i barnevernet. De opplever at de får tilgang til den informasjonen den har behov for: ”Da får

jeg jo den informasjonen som jeg trenger, men jeg skjønner jo også at de holder tilbake en del... mye informasjon, og det er for så vidt greit”.

Selv om PPT ikke trenger å ha behov for å vite detaljer og alle graverende informasjon, så kan det ofte være at barnevernet har behov for å vite mer detaljer fra PPT. Dette styrer lovverket, ved at for eksempel PPT og mange andre instanser har opplysningsplikt ovenfor barnevernet, mens barnevernet har langt strammere lovverk for hvor mye informasjon de kan dele. Informanten fra barnevernet opplever ofte at andre instanser synes de holder kortene (informasjonen) tett mot brystet, og at det er mange som ikke ønsker å del informasjon med de før de vet hva saken faktisk handler om. Dette er en utfordring for barnevernet, da de faktisk har rett til å be om opplysninger uten at de trenger å beskrive eller forklare hvorfor og hvilken bakgrunnen dette behovet for informasjonen har. Det kan gjerne være leger eller skoler:

Nå innhenter jeg jo mye opplysninger, det er mange som har opplysningsplikt til oss, men vi har ikke opplysningsplikt tilbake. Jeg har ganske ofte vært i diskusjoner der instanser, leger eller skoler, ikke vil utlevere noe til meg før de vet hva det her egentlig handler om.

Den andre informanten fra PPT opplever at denne opplysningsplikten kan være utfordrende, men at det rett og slett handler om å gi de opplysninger som de har fått gjennom observasjoner, det som er rent fakta. Det at man ikke skal synse så mye, blir heller sett på som en utfordring med opplysningsplikten:

...Det som kan være vanskelig hvis du blir bedt om anmodning om opplysninger er at du ikke skal synse mye, du skal på en måte komme det det du sett, altså fakta, i forhold til det du har observert.

Taushetsplikten kan også ses på som en mulighet i det profesjonelle arbeidet PPT og barnevernet gjør. Dette handler blant annet om å ivareta barnet og foreldrene, at foreldre får tillit til de som jobber i tjenestene og at personopplysninger ivaretas på den måten at det ikke flyter fritt mellom instansene. Samtidig nevner også informant nummer to fra PPT at hun ser taushetsplikten som mer en begrensning enn en mulighet, men at det handler om å beskytte barnet. Informanten fra barnevernet går noe dypere inn i refleksjonen av mulighetene

taushetsplikten bringer med seg, hvor anonymitet kan åpne for mange gode drøftinger både mellom instansene og mellom kollegaer: ”Muligheter med taushetsplikten er jo for eksempel at man ikke har det store hinderet med taushetsplikten hvis man for eksempel klarer å drøfte anonymt... Så kan man drøfte med mange instanser”.

Andre utfordringer som kan oppstå med taushetsplikten er for eksempel usikkerheten med hvem som vet og ikke vet om barnevernet er inn i saken om barnet. Det er lett å forsnakke seg. PPT bruker mye av tiden sin på skolen eller barnehagen hvor de snakker mye med barnehagelærere og lærere på skolen. Utfordringen kan oppstå når skolen er informert om at det er en barnevernssak samtidig som de vet at PPT også jobber innenfor samme etat, og at på grunnlag av dette så vet også PPT at barnevernet er inn. Og derav kan skolen forsnakke seg. Det samme er det også motsatt, når PPT vet, men ikke skolen. Det er hele tiden grensetilfeller i slike situasjoner.

Tolkning av taushetsplikten og kjennskap til taushetsplikten til andre instanser blir også tatt opp av informanten fra barnevernet. Samarbeidet med PPT oppleves i utgangspunktet som veldig bra, men at det blant annet er avhengig av hvordan hver enkel profesjonsutøver tolkes taushetsplikten:

Opplever det som ganske godt. Det er jo litt som annet, litt personavhengig, hvordan man tolker taushetsplikten... Også er det jo noen som er... kan trå litt langt i forhold til taushetsplikten, hvor de er litt usikre på om det er innhentet samtykke på forhånd.

Samtidig nevner også informanten fra barnevernet at kjennskap til lovverkene er veldig greit å ha med seg. Barnevernet jobber innenfor to lovverk for taushetsplikten, forvaltningsloven og barnevernloven. Dette gjør at hun i tillegg til sin egen barnevernlov og dens taushetsplikt, også kjenner til taushetsplikten til forvaltningsloven som for eksempel PPT forholder seg til. Hun påpeker at hun opplever dette som veldig viktig å lære om andre sitt lovverk.

4.4 Barnets beste, en profesjons- og skjønnsmessig vurdering?

Forsknings spørsmål to: *”Hva legger profesjonsutøverne i begreper/prinsippet om barnets beste?”*

Barnets beste er et prinsipp som bør være i fokus for alle som jobber med barn, men hvor det i lovverket legges opp til en kompleks profesjons og skjønnsmessig vurdering av hva som er barnets beste. Å jobbe etter barnets beste som prinsipp oppleves som veldig komplekst for alle informantene. Det handler om flere ulike forståelser, vurderinger, kunnskap og kompetanse, og ikke minst om du jobber i PPT eller om du jobber i barnevernet. Det er flere faktorer som har innvirkning på hva man vurderer som barnets beste, og det kan ta tid og energi å komme frem til noe felles. Overordnet handler det for informantene å se helheten i barnet. For barnevernet kan det handle om å på lang sikt avverge et behov for hjelp til den psykiske helsen, eller avverge faren for liv og helse. For PPT kan det handle om å få frem det vesentlige i barnets utvikling: ”... både hvis det er noe iboende i barnet, at man får frem det, eller hvis det er noe rundt barnet i hjemmemiljøet. Man må få frem alt dette får å kunne forklare”.

Samtidig handler det også om hvem det er som definerer barnets beste. Er det barnevernet, er det PPT, er det foreldrene eller er det barnet selv som definerer hva som er best for dens livssituasjon og utvikling. Det finnes mange ulike svar på hva som er barnets beste, lovverk legger opp til at barnets beste må vurderes på hvert enkelt grunnlag og utgangspunkt:

Nei, det gjør vi vel alle... I et ansvarsgruppemøte så sitter jo både foreldre, lærer, altså alle som har kontakt med barnet, sitter jo der. Og da er det jo... vil det jo få mange ulike svar der, på hva som er barnets beste.

...Foreldre vil gjerne ha en annen innfallsvinkel enn kanskje lærere vil ha, ikke sant. Slik som når barnevernet er inn så vil jo det bli noe annet, da er det jo en grunn til at barnevernet er inn, det er jo ofte at man opplever at foreldre ikke ser barnets beste.

Nærmere inn på hva de enkelte informantene ser på som barnets beste får jeg mange ulike svar. Barnets beste kan handle om skolesituasjon, hjemmeforhold, fysisk, psykisk, emosjonelt, godt liv, god utvikling, god barndom, barnets stemme, avverging av behov for

hjelp både her og nå og langsiktig, å kunne se det helhetlige etc. Informanten fra barnevernet nevner normalitetsprinsippet som en faktor som kan påvirke vår forståelse av hva som er barnets beste.

Normalitetsprinsippet egentlig. Hva som er normalt. Et barn som har levd med omsorgssvikt hele livet, for eksempel, har et annet perspektiv på hva som er barnets beste, enn de som har levd med gull og grønne skoger og har hatt det fint. Det er perspektivet på å ha det godt nok, som kan ha en innvirkning på det, tenker jeg. man har veldig ulik oppfatning av hva som er innenfor det normalspekteret.

Denne store variasjonen i hva som kan forstås som barnets beste gir også uante muligheter i å jobbe etter barnets beste forteller informanten fra barnevernet: "... det er bare hvor det stopper i tankegangen".

Det å jobbe etter barnets beste skaper også muligheten til å ha et felles fokus, et positivt fokus. Samtidig nevnes det også at det skaper en mulighet ved å ikke fokusere på problemstillingen, at man ser fremover hvor målet i seg selv er at barnet skal ha det bra. Barnets beste har stor innvirkning på det arbeide alle informantene gjør: "Det er et hovedfokus... Der man kan komme gjennom oppveksten med å ha noen gode ressurser og strategier selv".

Til slutt som et litt mer utførende spørsmål stilte jeg spørsmålet om det finnes noen "begrensninger" med å jobbe etter prinsippet om barnets beste, spesielt med tanke på det tverrfaglige samarbeidet. Alle har ulik forståelse av hva barnets beste er, på grunn av de ulike faglige ståstedet til de som er part i det tverrfaglige samarbeidet.

Jeg har hatt ansvarsgrupper der man har vært veldig delt i hva som er barnets beste... vi kan jo definere barnets beste på en helt annen måte og har helt annen tanke om hva barnet har behov for, omsorg og kjærlighet, enn de andre som kanskje tenker at her trenger vi rammer og struktur... For man har ulike erfaringer fra tidligere saker og ulik kompetanse. Det er ikke enkelt.

Taushetsplikt kan ses på en faktor for å ivareta barnets beste i det arbeidet PPT og barnevernet gjør. Dette for å sikre at personopplysninger ikke kommer på avveie til hvem

som helst. Samtidig oppleves det som at taushetsplikten ikke alltid trenger å være til barnets beste. Informant nummer to fra PPT nevner blant annet det kan forårsake at man jobber på feil grunnlag. Dette tar blant annet utgangspunkt i de gangene PPT ikke vet at barnevernet er inn i samme sak.

Jeg skjønner jo hvorfor man har taushetsplikt, for å ivareta barnets sikkerhet, ikke sant. Og det skal ikke være informasjon på avveie. Det er refleksjon om informasjon som er nødvendig for de ulike partene som er inn i en sak... Også blir det jo det motsatte da, at man samarbeider gjerne feil... eller du gjennomfører samtaler, du kan kartlegge, du kan tilrettelegge for tiltak, på feil grunnlag, da er det... blir det ikke nødvendigvis til barnets beste.

5 Drøfting

5.1 Samarbeidet mellom PPT og barnevernet

Glavin & Erdal (2018) definerer tverrfaglighet som ”når flere yrkesgrupper arbeider sammen på tvers av faggrenser får å nå et felles mål” (s. 24). Dette er i tråd med funnene om tverrfaglig samarbeid i alle tre intervjuene for denne studien. I lys av dette identifiseres også tverrfaglig samarbeid som en utfordring i forbindelse med de ulike yrkesgruppene, hvor begrensningen/utfordringen for samarbeidet kan til tider være de ulike lovverkene. Å se det helhetlige bilde av barnet fremtrer i funnene som kanskje det viktigste potensialet med tverrfaglige samarbeid, men hvor tilstedeværelsen av de ulike lovverkene utfordrer nettopp dette. Dette er i tråd med Glavin og Erdals (2018) oppfatning av å se det helhetlige bilde av barnet (s. 221).

Med utgangspunkt i funnene handler denne utfordringen om barnevernets taushetsplikt som kan medføre at PPT ikke vet at barnevernet er inn i saken. Dette kan være svært uheldig for PPTs forståelse av blant annet utviklingen til barnet. Samtidig opplever informantene fra PPT at barnevernet tar lite initiativ til samarbeid, og at det ofte er PPT som setter i gang nettopp et samarbeid, selv om barnevernet skal ha en koordinerende funksjon i saker de er inn i. Samtidig kan vi se dette opp mot at barnevernet må forholde seg til strammere regler for taushetsplikt enn PPT, og derav ønsker ikke barnevernet å skape en bekymring rundt barnet før de vet hva den egentlige saken er. Det er verdt å nevne at håndtering av sammenhenger og å prøve å se helheten i barnet på egenhånd, kan gjøre arbeidet til den enkelte langt mer vanskelig (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17) sammenlignet med å gjøre arbeidet i et tverrfaglig samarbeid med blant annet PPT og barnevernet. Selv om lovverkene er en utfordrende faktor i tverrfaglig samarbeid, er det også disse lovverkene som gjør at PPT og barnevernet har ulike vurderinger, kompetanse og kunnskap. Det er på bakgrunn av dette at tverrfaglig samarbeid kan skape et fellesskap og ta beslutninger, nettopp med utgangspunktet i det overnevnte, og hvor de sammen får et overblikk over helheten og sammenhenger (Glavin & Erdal, 2018, s. 28).

Glavin & Erdal (2018) poengterer at tverrfaglig samarbeid styrker ønsket om å samkjøre tjenestetilbudene barn og unge får. Koordineringen av tjenestetilbudene fra PPT og barnevernet (s. 221) skaper et mer helhetlig bilde som omfatter alle deler av barnets liv. Med henblikk til funnene i studien er det klart at informantene fra PPT og barnevernet ser på

tverrfaglig samarbeid som en viktig arbeidsform for å samkjøre tiltak i barnets liv, både hjemme og på skolen. Basert på funnene i studien strider dette mot PPT sin opplevelse av at barnevernet sjeldent tar initiativ til samarbeid. Resultatene fra studien viste også at barnevernet opplever det motsatte – at det er de som ofte tar initiativ til samarbeid. Dette er med på å synliggjøre en forskjell i hvordan PPT og barnevernet opplever egen og hverandres praksis. I lys av disse ulike forutsetningene kan det antas at dette påvirker graden tiltakene koordineres og samkjøres på tvers av etatene. På grunnlag av dette ser uenigheten ut til å handle mer om initiativtaking fremfor koordinering. Det er også noe usikkert om PPT og barnevernet seg i mellom har kjennskap til denne uenigheten.

Gjennom et tverrfaglig samarbeid hvor utgangspunktet er å få et helhetlig bilde av barnet, vil det sannsynligvis medføre bedre tilpassede hjelpetiltak – både gjennom samkjøring av tiltak og forståelse av helheten. Tverrfaglig samarbeid er av behov nettopp fordi dagens samfunn er svært sammensatt. Dette skaper profesjonsmessig behov for ulike synspunkter, perspektiver, tilnærminger, vurderinger, etc. for å se helheten (Glavin & Erdal, 2018, s. 221). Det å tilegne seg det helhetlige bilde av barnet, ha et felles fokus og en felles forståelse er selve forankringen til tverrfaglig samarbeid. Dersom PPT ikke har kunnskap om at barnevernet er inn i samme sak, kan dette få svært uetiske konsekvenser i det arbeidet PPT gjør. Barn med uro- og konsentrasjonsvansker trenger ikke å ha ADHD eller ADD, det kan være noe i hjemmet som påvirker konsentrasjonen i skolen. For å ikke gjøre de uetiske vurderingene og utredningene, er det viktig at PPT, i slike saker, vet at barnevernet er inn. *”Barn har hele livet i fokus”* – med utgangspunkt i dette er det viktig at PPT og barnevernet i et tverrfaglig samarbeid har hele livet til barnet i fokus.

Å ha hele livet til barnets i fokus i et tverrfaglig samarbeid krever mye tid og energi, samtidig som man både skal ivareta sitt eget arbeid, og ivareta den andre partens arbeid i saken. Det handler om å gi rom for annen kompetanse og å skape en felles kompetanse om livet til barnet. Tverrfaglige samarbeid er helt nødvendig i det sektordelte samfunnet vi lever i dag (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17), hvor det å ha fokus på hele livet til barnet skaper et behov for å innhente eller få tilgang på bruddstykker, som en selv ikke har, i livet til barnet som er avgjørende for videre utvikling. Den spesifiserte kunnskapen og differensierte funksjon PPT og barnevernet har, skaper i seg selv et behov for å kunne se sammenhenger og helhet på tvers av yrkesgrupper (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17).

I teori og funn finnes det igjen noen likheter, hvor Glavin & Erdal (2018) ser på tverrfaglig samarbeid som en arbeidsform og et hjelpemiddel for tidlig intervensjon (s. 221). Fra informantene diskuteres dette som både positivt og negativt. De positive sidene ved tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats handler om de vurderingene som tas om hvilke instanser det er nødvendig å ha med – hvilken kompetanse, erfaring, kunnskap, verdier, er det behov for – for å deretter komme tidlig inn med gode tiltak som passer godt sammen i det helhetlige livet til barnet. Satt dette i sammenheng handler det om å tidsnok kunne koordinere tjenester og samkjøre det tjenestetilbudet barnet mottar (Glavin & Erdal, 2018, s. 221). På denne måten legges det til rette for tidlig støtte og veiledning som i lys av funnene blir sett på som et viktig element med tverrfaglig samarbeid.

Tverrfaglig samarbeid kan implementeres i PPT og barnevernets praksis for på komme tidlig inn med tiltak, veiledning og støtte i barnets liv. Etter en totalvurdering ble det også lokalisert risikofaktorer som følge av blant annet tidsbruk. Jo flere yrkesgrupper som er part i samarbeid, jo flere vurderinger gjøres. Det krever mye tid til oppklaring, hvor man med hensyn til alle vurderinger skal komme frem til et felles fokus og en felles forståelse av det helhetlige barnet. Dersom det i tillegg oppstår uenigheter om hvordan man skal forstå barnet, vil diskusjoner vedvare og tidsbruk øke. Derav kan tverrfaglig samarbeid stå i motsetning til det å komme tidlig inn. Dette skaper et paradoks, hvor man i utgangspunktet har behov for tverrfaglig samarbeid i det komplekse, sammensatte og sektordelte samfunnet vi lever i da (Lauvås & Lauvås, 2014, s. 17), men hvor det sektordelte samfunnet også krever flere instanser og vurderinger, samt at det kan øke tidsbruken i det tverrfaglige samarbeidet.

Virkelighetsforståelse er et begrep som kan trekkes inn i det tverrfaglige samarbeidet. Mennesker generelt, på bakgrunn av sine erfaringer og kunnskap, ser og oppfatter ikke alltid det samme. Dette gjelder også for profesjonsutøvere i blant annet barnevernet og PPT. De besitter ulik kompetanse, erfaring og verdier, og de jobber ut fra ulike lovverk. I et tverrfaglig samarbeid utgjør dette en viktig del av hva som vektlegges og hva som blir sett på som betydningsfullt (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 199). På denne måten kommer man tilbake til viktigheten av tverrfaglig samarbeid, eller kan være, for å håndtere dette i samarbeid og sette sammen bruddstykker av livet og utviklingen til barnet til et helhetlig bilde. Som beskrevet tidligere nevner alle tre informantene at tverrfaglig samarbeid er viktig for å se helheten. På denne måten kan de øke innsikten og forståelsen de har av barnet (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 200), men dette utgjør også en risikofaktor der for mange instanser har for omfattende og

ulike vurderinger, nettopp på bakgrunn av kompetanse og hva som vektlegges som betydningsfullt. Dette kan gå utover det arbeidet som gjøres og legges ned i det tverrfaglige samarbeidet. I tverrfaglig samarbeid skal man ikke vektlegge, tolke eller forstå en bestemt problemstilling eller idé, etc., men få frem forskjellige forståelses- og tankemåter (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 200), og på denne måten skape et helhetlig bilde av livet og utviklingen til barnet. Det blir viktig å kunne sette egen virkelighetsforståelse på prøve for å skape en fullstendig innsats rundt barnet som treffer det helhetlige livet til barnet gjennom at PPT og barnevernet sammen skaper en holistisk virkelighetsforståelse basert på subjektive og profesjonelle vurderinger med utgangspunkt i forskjellig kompetanse, kunnskap og erfaring.

En informant i intervjuet vektla aktualiteten av at ”barnet har hele livet i fokus til en hver tid”. På bakgrunn av dette kan det tenkes at instansene som inngår i det tverrfaglige samarbeidet er i stand til å møte dette ved å sette egen tankegang og praksis på prøve, og skape en felles forståelse og fokus for å møte barnet til en hver tid. Å skape et felles fokus og en felles forståelse kan hjelpe PPT og barnevernet i å ikke gjøre de uetiske vurderingene som er basert på feil grunnlag. For å oppnå god kommunikasjon mellom etatene er det også viktig å innhente samtykke fra foreldre. Barnevernet kan på denne måten blir ”fritatt” fra taushetsplikten og kan på grunnlag av dette blant annet informere PPT om at de er inn i saken. Gjennom denne informasjon har PPT fått nok informasjon om situasjonen til barnet, som kan hjelpe de i å ta riktige vurderinger om en eventuell uro- og konsentrasjonsvanske. Samtidig ivaretar barnevernet personlige opplysninger om barnet.

5.2 Taushetspliktens åpenhet

Taushetsplikten er nedfelt som en regel i lovverket, og er gjeldende når blant annet PPT og barnevernet får tilgang til personlig informasjon. Det er en beskyttelsesmekanisme både for profesjonsutøvernes praksis, og ikke minst for foreldre og barn (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61). Gjennom intervjuene beskrev alle informantene at taushetsplikten ikke var et hinder dersom samtykket fra foreldre var innhentet eller saken/barnet kunne drøftes anonymt. Samtykke og anonymitet er to av tre unntak i taushetsplikten, i tillegg finnes det også et unntak som sier noe om at taushetsplikten er innført ved lov, og kan derav innskrenkes ved lov (Kjønstad, 2014, s. 18). Samtidig nevnes også det å kunne drøfte anonymt som en mulighet i taushetsplikten for å kunne drøfte tverrfaglig med andre instanser som er inn i saken eller som mulig bør ha en part i saken. Samtykke handler altså om at foreldre eller barn over 15 år kan helt eller delvis frita barnevernet eller PPT fra taushetsplikten og frigjøre opplysninger

(Kjønstad, 2014, s. 18). Samtidig kan det å ikke få samtykke bli sett på som en utfordring med taushetsplikten, men informantene fra barnevernet, i denne studien, ser heller ikke på dette som det store hinderet dersom de skal handle etter barnets beste og de vurderingene som er tatt av barnevernet handler om å meddele opplysninger til PPT. En mulig begrensning eller utfordring er at ting kan oppstå i hjemmet som er uheldig for selve saken, og barnet.

Å innhente samtykke fremsto fra informantene som en viktig del av det profesjonelle arbeidet i PPT og barnevernet. Dette er nedfelt i barnevernloven, opplæringsloven og barnehageloven (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61) med utgangspunkt i Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

Barnevernloven inneholder derimot noen avgrensninger i forhold til forvaltningslovens unntak for taushetsplikten. Fylkesmannen eller departementet kan blant annet bestemme at opplysninger skal hemmeligholdes selv om det er gitt samtykke fra foreldre (Barnevernloven). Informantene fra barnevernet opplyste også om at dersom foreldre ikke samtykker, kan barnevernet uansett handle ut fra barnets beste. Barnevernlovens avgrensninger av de unntak man finner for taushetsplikten i forvaltningsloven, kan føre til at barnevernets taushetsplikt oppleves strengere for andre profesjoner. Dette kan forklares i at barnevernet nettopp praktiserer ut fra en modifisert forvaltningsloven, som kan skape forvirring for andre profesjonsutøvere (Kjønstad, 2014, s. 28). På grunnlag av dette kan det antas at det er vanskelig for PPT å forstå og tilegne seg kunnskap om barnevernets taushetsplikt, og på denne måten utfordre PPTs forståelse av barnevernets praksis i situasjoner hvor det ikke opplyses om at barnevernet er inn i samme sak. Dette skaper en sårbar grense mellom hva som er riktig å gjøre – sårbarheten i å fortelle at barnevernet er inn i saken eller sårbarheten i at PPT gjør uetiske vurderinger på bakgrunn av at de ikke vet.

Taushetsplikten som barnevernet følger kan oppfattes som en såkalt skjermmodell. Som nevnt i teoridelen handler denne modellen om at barnevernet er ganske åpen med opplysninger om en familie innenfor enheten, men mer taus eller mindre villig til å dele opplysninger med andre enheter som for eksempel PPT (Kjønstad, 2014, s. 20, 21). Etter min forståelse av den opplevelsen informantene fra barnevernet har om deres taushetsplikt, handler det ikke om at barnevernet holder på informasjon, men at de ikke ønsker å sette i gang uønsket bekymring rundt barnet og familien, uten at de selv vet hvordan situasjonen er. Informanten fra PPT forteller at de har tilgang til svært graverende- og detaljert informasjon, som andre enheter ikke trenger å vite for å gjøre gode vurderinger. En begrensning med

taushetsplikten kan oppstå dersom barnevernet jobber så tett opp mot skjermmodellen at de ikke informerer PPT om at de er inne i saken. Dette kan gjøre vurderingene til PPT uetiske, i den form at av de utfordringene barnet har, kanskje kan ses opp mot familiesituasjonen. Alt i alt, handler skjermmodellen om at det er mulig å dele opplysninger med PPT, men at PPT i utgangspunktet ikke skal ha behov for disse opplysningene for å løse deres profesjonelle arbeidsoppgaver, eller å gjøre gode vurderinger om barnets situasjon i skolen. På denne måten blir taushetsplikten en mulighet for barnevernet, men en begrensning for PPT og vurderingene de skal gjøre (Kjønstad, 2014, s. 20, 21).

Den omfattende opplysningsplikten PPT har ovenfor barnevernet kan derimot ses i lys av den relativistiske taushetspliktmodellen (velferdsstatens taushetsplikt) (Kjønstad, 2014, s. 20, 21). Forvaltningsloven gir rom for kommunikasjon mellom PPT og barnevernet, men samtidig har også PPT en omfattende opplysningsplikt ovenfor barnevernet (Kjønstad, 2014, s. 72). Opplysningsplikten er en hjemmel i lovverket som innebærer at PPT skal opplyse barnevernet om informasjon de mener er av betydning for barnevernet. ”Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikten melde fra til barneverntjenesten uten grunnnet opphold [...]” (Barnevernloven). Dette er også nedfelt i Barnehageloven § 22 og Opplæringsloven § 15-3. Dette baseres på at barn inngår i flere sosiale nettverk og har relasjoner til en rekke personer og institusjoner (Kjønstad, 2014, s. 20, 21). Slik jeg forstår det, vil det på denne måten være viktig at andre instanser også vet om de viktige tingene i barnets liv, slik at man kan få et helhetlig bilde av situasjonen. Barnet har hele livet i fokus, de deler ikke opp livet sitt, det er derfor viktig at de tiltakene som settes er gjennomgående for hele hverdagen til barnet. Derimot er denne opplysningsplikten kun en en-veis-kommunikasjon, hvor PPT informerer barnevernet, men barnevernet informerer ikke PPT. Dette kan ses på som en av begrensningene ved taushetsplikten, da barn ofte blir henvist til PPT på grunnlag av en bekymring for dets utvikling. Det er viktig for PPT å ha tilgang på informasjon som kan være med å utvikle forståelsen av stagningen i utviklingen hos barnet.

Opplysninger som går under taushetsplikt kan ikke meddeles til en tredjepart, for eksempel PPT eller barnevern. Opplysninger som går under opplysningsplikt er bundet til at PPT ikke selv kan velge om de ønsker å meddele opplysningene til barnevernet; de er nødt til å meddele opplysningene. PPT har plikt til å meddele opplysninger de vurderer som betydningsfullt for det arbeidet barnevernet gjør. Opplysningsplikten skaper på denne måten en åpning for kommunikasjon, en form for en relativistisk taushetspliktmodell (Kjønstad,

2014, s. 20, 21), men hvor barnevernloven utfordrer informasjonsdeling med PPT. Sett i sammenheng skaper dette en enveis-kommunikasjon (Kjønstad, 2014, s. 19), der barnevernet ikke har plikt til å meddele opplysninger som er av relevans og betydning for det arbeidet PPT gjør. Dette kan skape et hinder for kommunikasjonen mellom disse to etatene (Kjønstad, 2014, s. 19). På denne måten kan opplysningsplikten forstås som et element for å ivareta barnevernets tilstedeværelse og arbeid i saken. Men på den andre siden trenger ikke taushetsplikten å være et hinder, det handler om å ha kunnskap om hverandres lovverk/taushetsplikt. Dersom denne kunnskapen eksisterer, kan det være mulig å håndtere taushetsplikten mellom PPT og barnevernet på en produktiv måte (Glavin & Erdal, 2018, s. 47). Et godt eksempel på dette er informanten fra barnevernet som både jobber under forvaltningsloven og barnevernloven. Hun har god kunnskap både om sin egen taushetsplikt, men også PPT sin. På bakgrunn av dette ser hun andre muligheter med taushetsplikten enn kun å beskytte personvern og ivareta barnet. Hun ser på taushetsplikten som en mulighet for å drøfte saker anonymt med PPT. Som nevnt ovenfor er det å drøfte anonymt et av unntakene i taushetsplikten (Kjønstad, 2014, s. 18).

Med bakgrunn i dette, er det viktig å forstå at selv om man har taushetsplikt skal man dele opplysninger som ivaretar barnevernet og PPTs tilstedeværelse og arbeid i saken. Dette er til fordel for barnevernet med tanke på opplysningsplikten. Samtidig er det viktig å huske at også barnevernet skal ivareta PPT sin tilstedeværelse og arbeid i saken (Forvaltningsloven §§ 13 a og b). Dette underbygges av opplevelsen informanten fra PPT hadde – av og til har ikke PPT kunnskap om at barnevernet er ikke i samme sak, dette kan føre til at PPT gjøre feilvurderinger om barnet. Er det en eventuell ADHD diagnose, eller er det uro- og konsentrasjonsvanske med grunnmur i hjemmesituasjonen? Kunnskap om at barnevernet er inn i saken gir betydelig informasjon til PPT, hvor informatene fra PPT presiserer at det ikke er behov for de graverende og detaljerte opplysningene for å gjøre gode vurderinger. Slik jeg forstår det, kan ikke dette være en stor utfordring for barnevernet å meddele, da de skal handle etter barnets beste selv om det kanskje ikke er samtykke fra foreldre. På denne måten kan barnevernloven med utgangspunkt i dens egne regler og forvaltningslovens regler om taushetsplikt ivareta PPT sin tilstedeværelse og arbeid i saken. I Forvaltningsloven er det presisert at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å ivareta alle parter i saken (§§ 13 a og b).

En av de viktigste mulighetene med taushetsplikten ble vektlagt av den ene informanten fra PPT, hvor hun så på taushetsplikten som en mulighet for å skape tillit til foreldrene, der de føler seg bekvemme med å snakke med profesjonsutøverne i PPT. Situasjoner som fremstår som vanskelig for foreldre, kan gjøre det vanskelig å betro seg til profesjonsutøvere. I slike situasjoner bør taushetsplikten fungere på den måten at det skaper trygghet i forholdet mellom foreldre og profesjonsutøvere, og på den måten skapes et tillitsforhold som gir rom og trygghet til å snakke om det som er vanskelig. Tausheten er en plikt som både PPT og barnevernet skal ivareta, og gjennom dette skal det føles mer bekvemt for både foreldre og barn å betro seg (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61). Samtidig skal det være rom for å utveksle informasjon som ligger under lovverkets regel om taushetsplikt i et tverrfaglig samarbeid mellom PPT og barnevernet (Kjønstad, 2014, s. 5). Respekt for barnet og dets beste handler kanskje også om å utveksle informasjon til, for eksempel, PPT uten at det er samtykke fra foreldre, da de profesjonelle vurderingene barnevernet har gjort er vurdert som barnets beste.

5.3 Barnets beste, en profesjons- og skjønnsmessig vurdering?

I snart 30 år, har de som jobber med barn og ungdom prøvd å jobbe etter prinsippet om barnets beste. Barnekonvensjonen er kontroversiell i dens fokus på barnets beste, men har fått lite politisk debatt (Kjørholt, 2010, s. 11). Barnets beste blir ofte sett som en overordnet ramme for praksisen PPT og barnevernet gjør, og tolkningen av barnets beste er svært varierende (Kjørholt, 2010, s. 16). Men hvordan vet vi hva barnets beste er? (Kjørholt, 2010, s. 17). Informantene opplever blant annet at normalitetsperspektivet er med på å tydeliggjøre vår forståelse av hva barnets beste er, hvor man igjen har veldig ulik oppfatning av hva som er normalt. Samtidig har vi også en rekke lovverk og offentlige utredninger som prøver å forklare oss hva prinsippet om barnets beste faktisk handler om. Noen lovverk mener det handler om avgjørelser som tas på grunnlag av det som er til det beste for barnet (Barneloven), deltakelse og medvirkning (Barnekonvensjonen, artikkel 3). Andre mener det handler om respekt, anerkjennelse og vern om personlig integritet (Kongeriket Noregs grunnlov § 104). Dette kan ses på som overordnende rammer for hvordan PPT og barnevernet skal arbeide i saker som involverer barn. Samtidig gir det et svært åpent rom for både profesjonsmessig og skjønnsmessig vurdering av hva som er barnets beste. Profesjonsmessig; i form av hva som er viktig for den enheten du jobber i, og skjønnsmessig; der ulike verdier, kulturer og andre elementer kan virke inn på din forståelse av hva barnets beste, i akkurat den spesifikke saken, handler om.

De overnevnte begrepene viser til et omfattende meningsinnhold i prinsippet om barnets beste (NOU 2008:9, s. 37), derimot, kan det også bli et mangelfullt prinsipp, som ikke styres av bestemte standarder (Kjørholt, 2010, s. 17). I intervjuet med informantene fra PPT og barnevernet kom det frem langt flere områder man bør forholde seg til i arbeidet med- og hvordan man skal forstå barnets beste. Som en overordnet ramme for informantene handlet det ikke nødvendigvis om hva som faktisk står i lovverket, men det å kunne se helheten i barnets og dets situasjon både på skolen og hjemme. Her vektla de; fysiske, psykiske og emosjonelle forhold, et godt liv, god utvikling, god barndom, avverging av hjelp, barnets stemme, etc. Samtidig som normalitetsperspektivet også nevnes, hva er det som kan ses på som normalt til akkurat dette barnet. Hva er barnets beste i akkurat denne situasjonen? Dette åpner for profesjons- og skjønnsmessige vurderinger. Hva er normalt?

Barnets beste som et prinsipp og et prinsipp man skal jobbe etter i både PPT og barnevernet, har fått, og får fortsatt mye kritikk. Informanten fra barnevernet nevner; å jobbe etter dette prinsippet kan ta både mye tid og energi. Tiden er viktig for både barnevern og PPT, de har mange aktive saker og har behov for den tiden de har tilgang til, og kanskje litt mer. Å jobbe med barnets beste som prinsipp i det arbeidet man gjør kan derfor bruke opp mye av den tiden profesjonsutøverne har til rådighet. Dette kan bli utfordrende når det er flere fagpersoner som sammen skal definere hva barnets beste er i en spesifikk situasjon. Det er et innholdsrikt, mangfoldig og dynamisk begrep hvor profesjonsutøvere skal vurdere og analysere barnets erfaringsverden (NOU 2008: 9, s. 37). Tidligere skulle man ta hensyn til barnets interesse, mens nå skal man ta hensyn til alle hendelser som berører barnet. Det har altså blitt et hovedsyn som er i tråd med funnene fra studien. Det handler ikke lengre om flere faktorer man skal forholde seg til (NOU 2008: 9, s. 104).

Barnets beste som en overordnet ramme og et hovedsyn i det arbeidet PPT og barnevernet gjør høres nokså romantisk ut. Man kan jo ikke argumentere mot barnets beste. Men hvordan skal man forholde seg til barnets beste om man ikke vet hva det faktisk er? Som informanten fra barnevernet uttalte: "... det er bare hvor det stopper i tankegangen". Dette gir rom for en hel del skjønnsmessige vurderinger på hva barnets beste er med utgangspunkt i dine egne verdier som privatperson, samtidig som det også gir rom for profesjonsmessig vurderinger som tar utgangspunkt i dine profesjonelle erfaringer, kompetanse og kunnskap. Det er selvfølgelig svært positivt å kunne vurdere barnets beste ut fra den spesifikke situasjonen barnet befinner seg i for å gjøre hjelpen og de tiltak som settes inn mer spisset for akkurat

dette barnet, ettersom alle barn er forskjellige. Med den profesjons- og skjønnsmessige vurderingen kan det skje at barnets beste også får en selvrefererende posisjon – vurderingene om hva som er barnets beste i den gitte situasjonen kan fort bli noe som legitimerer standpunkter. Det blir en slags eiendommelighet (NOU 2008: 9, s. 105). Den diffuse betydning av barnets beste kan også gjøre det vanskelig å evaluere hva som faktisk er barnets beste i de profesjonelle vurderingene. Hvilke verdier man skal legge til grunn for denne evalueringen ser ofte ut til å være svært individuelle, det finnes svært sjeldent konsensus mellom verdiene (NOU 2008: 9, 104).

Samtidig er også barnets beste et perspektiv i arbeidet som er med på å skape et felles fokus, og et positivt fokus. Det skaper en mulighet gjennom at man ikke fokuserer på problemstillingen, men man ser fremover. Det kan tenkes at prinsippet om barnets beste ble definert så åpent og overordnet fordi det skal skape et felles- og positivt fokus hvor man ikke har øynene rettet mot problemstillingen, men at man prøver å se løsningen gjennom at barnets beste skal være et hovedsyn i arbeidet. I tråd med dette er det beskrevet i NOU *Med barnet i fokus* (2008: 9) at barnets beste er med på å markere et utgangspunkt for det profesjonelle arbeidet som gjøres i barnevernet og PPT, det skaper en målsetning og en intensjon med det arbeidet som gjøres (s. 105).

I tillegg til Informantenes forsøk på å forstå hva barnets beste innebærer faktorer som: et helhetlig bilde, positivt fokus, felles fokus, løsningsfokuseret, forhold hjemme og på skolen, fysiske-, psykiske og emosjonelle forhold, god utvikling, godt liv, langsiktige tiltak, tiltak her og nå, normalitet, etc. I tillegg til dette komplekse og omfattende bildet av hva informantene forstår med lovverket om barnets beste, gir også NOU 2012: 1 *Til barnets beste* et forsøk på å definere barnets beste. De kommer med faktorer som organisering av gode utviklings- og læringsprosesser, foreldresamarbeid, tilgjengelige ressurser, tilhørighet, trygge forutsetninger og rammer, det fysiske- og psykososiale miljøet, personalets kompetanse, vennskap, tidlig innsats, etc. som føringer for barnets beste (NOU 2012: 1, s. 279).

Dersom man skal forsøke å definere hva barnets beste er, vil dette bli en omfattende studie og analyse som krever mye tid og ressurser. Det er som tidligere nevnt et omfattende begrep som er overordnet det arbeidet man gjør i PPT og barnevernet, hvor dette skaper gode muligheter for profesjons- og skjønnsmessige vurderinger, samt at det også kan gi utfordringer i form av at man ikke oppnår konsensus mellom hvilke verdier man legger i

barnets beste i den gitte situasjonen. Dersom man i barnevernet skal definere hva barnets beste er med tanke på oppvekstvilkår kan man støte på ulike bilder som bestemmer et bestemt innhold; ”barnets beste”, ”barnets behov”, ”barnets rettigheter”, ”barnets perspektiv”, etc. Disse uttrykker ulike forestillinger som kan tolkes på ulike måter (NOU i 2012 2008: 9, s. 108). Barnets beste handler kanskje om alle disse forholdene, samtidig som det også kan handle om normalitetsprisnippet – hva er det som er normalt for denne situasjonen?

5.4 Tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og barnets beste

”Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet om barnets beste?”.

5.4.1 Muligheter og begrensninger

Som nevnt i teoretiskapitlet er samfunnets mandat å beskytte og ivareta blant annet barn og ungdom. PPT og barnevernet har dette mandatet (Kjønstad, 2014, s. 5). Her inngår taushetsplikten, som også skal skape tillit til den jobben PPT og barnevernet gjør.

Taushetsplikten skal ivareta de sensitive opplysningene slik at de ikke spres unødig (Erdis & Bjerke, 2009, s. 61). Samtidig skal man også jobbe etter prinsippet om barnets beste som hovedsyn, hvor det blant annet betyr å kunne se helheten i barnet. Denne helheten kan det være vanskelig å forstå i en sak hvor profesjonsutøvere står alene i sine refleksjoner og vurderinger, og har kun sin egen kompetanse, kunnskap og erfaring å bruke. Derav vil det ofte være behov for de tverrfaglige samarbeidene. I de tverrfaglige samarbeidene mellom PPT og barnevernet vil det være behov for å utveksle opplysninger (Kjønstad, 2014, s. 5). Dette er en situasjon der taushetsplikten i seg selv kan skape en begrensning for samarbeidet, dette kan føre til at taushetsplikten blir så stram at man ikke kan utveksle opplysninger som er nødvendig for å se helheten i barnet – utviklingen, fysiske, psykiske og emosjonelle forhold, det psykososiale, familieforhold, etc. og se hvordan disse faktorene henger sammen. Dette kan også gjøre det vanskelig å sette inn de langsiktige tiltakene for barnet.

For at man skal kunne ivareta alle perspektiver på barnet beste kan det også være et behov for å sette i gang et tverrfaglig samarbeid rundt barnet for å kunne ramme inn perspektivene og bruke de for å skape et løsningsfokusert ramme rundt samarbeidet. Samtidig kan alle disse perspektivene, vurderingene, synspunktene, etc. fra ulike profesjonelle fagpersoner også utgjøre en form for konflikt i samarbeidet, der det brukes lang tid og mye energi for å komme frem til en konsensus. Dette kan gjøre at det tverrfaglige samarbeidet ikke har fokus på hva barnets beste faktisk er, men å legitimere sin egen praksis ved at det ikke legges til rette for

andre synspunkter (Kjørholt, 2010, s. 17). Samtidig må man i et tverrfaglig samarbeid også stille seg spørsmålet om hvem som har behov og nødvendighet av å vite hva. På denne måten blir det å jobbe etter barnets beste i et tverrfaglig samarbeid mer en konflikt enn et løsningsfokuseret samarbeid.

Å komme tidlig inn som en faktor for å jobbe etter barnets beste er sammenfallende både fra funnene i studien og fra teorien. Tidlig innsats er en viktig arbeidsform for å ivareta barnets trivsel og for igangsettelse av tiltak som er sentrale for barnet både hjemme og på skolen (NOU 2012: 1, s. 300). I tverrfaglig samarbeid vil blant annet det å komme tidlig inn i en sak handle om å finne de rette instansene som kan gagne barnet på best mulig vis. Tverrfaglig samarbeid; en arbeidsform for å komme tidlig inn til barnets beste, er også en risikofaktor, der for mange instanser og -meninger, perspektiver, synspunkter og vurderinger må inkluderes. Dette kan gjøre at man faktisk kommer for seint inn med tiltak og veiledning, da de samarbeidende partene bruker for lang tid på å etablere en felles konsensus av verdier, perspektiver og vurderinger om hva barnets beste er. Samtidig må også opplysninger som skal deles, vurderes i sammenheng med hva som er nødvendig for blant annet PPT å vite om.

Alle disse vurderingene, perspektivene, kompetansen og kunnskapen er også det som gjør det mulig for blant annet PPT og barnevernet å se helheten. Tverrfaglig samarbeid er en mulighet for å se helheten som en faktor i barnets beste. Samtidig ligger det også en taushetsplikt i grunn, hvor man er nødt til å vurdere hva slags opplysninger hver og en har behov for å vite om. For å kunne åpne dette mest mulig, er det ofte snakk om å innhente samtykke fra foreldre til barnet. Dette gjør at foreldrene har åpnet for at enten barnevernet eller PPT er fritatt eller delvis fritatt fra taushetsplikten og kan dele den informasjon som trengs (Kjønstad, 2014, s. 18). Samtidig er det ikke alltid at foreldrene ønsker å samtykke til at den inngås et tverrfaglig samarbeid der sensitive opplysninger vil bli delt til andre etater enn den opprinnelige. I slike sammenhenger åpner lovverket for å drøfte anonym (Kjønstad, 2014, s. 18). Forutsatt å drøfte anonymt, kan det skape utfordringer å inngå et samarbeid som handler om det tverrfaglige fokuset, forståelsen og helheten. Dette på bakgrunn av at tverrfaglig samarbeid i utgangspunktet handler om å samarbeide rundt samme barn, hvor alle parter har vært inn i saken og gjort vurderinger. Å drøfte anonymt kan derfor antas å være effektivt å bruke i vurderingen av hvem som skal være del av det tverrfaglige samarbeidet, fremfor å bruke det som en del av en tverrfaglig innsats i det helhetlige. Når alt kommer til alt skal barnevernet arbeide etter barnets beste, uansett samtykke eller ikke. Dette gjør at barnevernet til en viss

grad kan gå utenom samtykket for å jobbe etter det lovfestede prinsippet om barnets beste, slik jeg har forstått det. I noen sammenhenger er det ikke mulig eller hensiktsmessig å innhente samtykke (Kjønstad, 2014, s. 104). Dette er kanskje en nødvendighet i noen situasjoner for å ivareta hovedsynet og –fokuset i praksisen til PPT og barnevernet, som er barnets beste.

I hvilken grad barnevernet bruker denne praksisen er noe mer usikkert, men der det brukes ser det ut til at de ikke praktiserer ut fra en skjermmodell. Ved at barnevernet bruker denne praksisen øker det muligheten for at man unngår en enveis-kommunikasjon, som er uønskelig i et tverrfaglig samarbeid. I denne sammenhengen jobber de mer etter en relativistisk taushetspliktmodell, hvor barnevernet deler opplysninger som er nødvendige i det tverrfaglige samarbeidet for at de skal holde sitt eget arbeid i gang, men også for at de andre instansene skal ha mulighet til å gjøre sitt arbeid. For PPT handler det i utgangspunktet om at de får informasjon som er nødvendig til å bringe sitt arbeid videre, slik at de ikke har behov for alle detaljene, men at de får informasjon slik at tilretteleggingen for barnets beste i skolen blir så bra som mulig.

Det er viktig for PPT å ha tilgang på informasjon som kan være med å utvikle forståelsen av stagneringen i utviklingen hos barnet. Selv om lovverket til barnevernet kanskje legger til rette for en praksis inspirert av skjermmodellen, har de også mulighet til å jobbe etter den relativistiske taushetspliktemodellen dersom det vurderes at for eksempel innhenting av samtykke er lite hensiktsmessig (Kjønstad, 2014, s. 104) i akkurat den spesifikke situasjonen. Samtidig er det ikke til å unngå å ikke argumentere for at barnevernet jobbet etter skjermmodellen med bakgrunn i den omfattende enveis-kommunikasjonen det er lagt opp for i lovverket mellom PPT og barnevernet – opplysningsplikten – og den strenge taushetsplikten med langt færre unntak enn PPTs taushetsplikt. Samtidig som barnevernets praksis er i et paradoks mellom Forvaltningslovens taushetsplikt og Barnevernlovens taushetsplikt, utgjør dette også at de i deres praksis er avhengig av både skjermmodellen og den relativistiske modellen for taushetsplikt hvor skjermmodellen ivaretar deres egen praksis og den relativistiske modellen ivaretar PPT sin praksis.

For PPT er dette et viktig utgangspunkt for deres arbeid, men det er også viktig at de har tillit til at barnevernet deler den informasjon som er nødvendig for at de skal kunne gjøre sitt arbeid. Det er viktig at PPT har kunnskap om barnevernets lovverk slik at det ikke oppstår

konflikter i det tverrfaglige samarbeidet. Det er viktig at PPT har tillit til at barnevernet deler den informasjonen som er nødvendig for at de skal kunne se helheten i barnets situasjon. Det at barnevernet jobber mellom både Forvaltningsloven og Barnevernloven – skjermmodellen og den relativistiske modellen – kan sees på som en mulighet for det tverrfaglige samarbeidet mellom de og PPT. Det er en mulighet for å ivareta barnets beste samtidig som de også må ivareta taushetsplikten og det tverrfaglige samarbeidet. Dersom de forskjellige instansen har nødvendig kunnskap om hverandres lovverk vil ikke taushetsplikten på den måten være en begrensning for det tverrfaglige samarbeidet om barnets beste (Glavin & Erdal, 2018, s. 47), men det skaper mer en mulighet for at PPT og barnevernet vet hvordan de skal forholde seg til hverandre med utgangspunkt i kunnskapen om hverandres taushetsplikt, samtidig som det kan gjøre det lettere for de å finne unntak og områder i lovverket som skaper mulighet for å gjennomføre et godt tverrfaglige samarbeid.

Det er viktig å huske at taushetsplikten er til for at barnevernet og PPT skal ivareta personopplysninger og at slike opplysninger ikke har fri flyt i systemene barnet er i. Dette innebærer også å praktisere ut fra barnets beste. Samtidig skal det gjøres omfattende og komplekse vurderinger slik at taushetspliktens unntak skal kunne gi andre instanser mulighet til å ivareta prinsippet om barnets beste. Naturligvis handler dette mye om barnevernet og deres vurderinger på grunn av at de har en strammere taushetsplikt enn PPT, samtidig er det også viktig for PPT å ha kunnskap om barnevernets taushetsplikt. På denne måten er det mulighet for at begge instansene møter hverandres interesser i saken, hvor det er større sjans for at det tverrfaglige samarbeidet bygges på en ramme av felles fokus, positivt fokus og at det er løsningsfokusert samarbeid. Alle disse begrepene/perspektivene blir også nevnt i sammenhengen med hva barnets beste er og hvilken betydning barnets beste har for det arbeidet man gjør i PPT og barnevernet. Dette er med på å illustrere hvor komplekst og omfattende disse fenomene er, samtidig som det også viser gjensidig avhengighet.

Når samtykke ikke innhentes, eller når foreldre ikke ønsker å samtykke til at opplysninger meddeles til andre instanser, kan saken/barnet drøftes anonymt. Ved anonym drøfting er man i stand til å se hvilke instanser som kan ha størst interesse av å samarbeide tverrfaglig. Når foreldre ikke samtykker til at barnevernet kan opplyse andre etater om profesjonsessensielle opplysninger, kan barnevernet, uavhengig av samtykket, vurdere dit hen at informasjonsdeling er av behov for å ivareta prinsippet om barnets beste. Dette handler om at taushetsplikten er regulert av et lovverk, hvor lovverket også kan oppheve taushetsplikten.

Dette er en mulighet barnevernet har med taushetsplikten, samtidig som det også en er begrensning for deres arbeid med tanke på å opprettholde tillit og respekt til foreldre, der man også skal opprettholde et arbeid som er i tråd med barnets beste.

Det finnes mange muligheter og begrensninger med taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid, hvor disse mulighetene og begrensningen ofte går over hverandre.

Taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid er en begrensning i seg selv, da de ikke trenger å være til barnets beste. Samtidig kan også taushetsplikt som er innført av lovverk også oppheves av lovverk (Kjønstad, 2014, s. 18). På denne måten kan barnevernet gå utenom samtykke fra foreldre og meddele opplysninger til for eksempel PPT dersom de har vurdert det som nødvendig for å jobbe etter prinsippet om barnets beste. Samtidig gir lovverket mulighet for at PPT og barnevernet kan drøfte anonymt, men dette kan, som nevnt over, være en begrensning for det tverrfaglige samarbeidet.

Tverrfaglig samarbeid blir sett på som en arbeidsform for å komme tidlig inn i arbeidet med barnets beste (Glavin & Erdal, 2018, s. 221). Samtidig kan taushetsplikten begrense dette arbeidet, da den krever store og omfattende vurderinger om hvem som skal være part i det tverrfaglige samarbeid og hvilken informasjon som er nødvendig å dele til hvem. Dette er tid- og energikrevende, og det kan gjøre at det tar *for* lang tid før prosessen igangsettes av de riktige hjelpetiltakene. Implementering av tverrfaglig samarbeid i praksis kan følgelig være en god arbeidsform for å komme tidlig inn for barnets beste, der diskusjon og drøfting om hvem som bør være part i samarbeidet kan effektiviseres. Paradoksalt er det nettopp dette som også kan vanskeliggjøre den tidlige innsatsen, der profesjonsmessig vurderinger og forståelser krever mye tid og diskusjon, og sjansen for å komme tidlig inn faller bort.

Et annet spørsmål er hvor langt det tverrfaglige samarbeid lar seg praktisere med utgangspunkt i lovverkets ulike regler om taushetsplikt. PPT har en omfattende opplysningsplikt ovenfor barnevernet. Et samarbeid mellom PPT og barnevernet vil på denne måten være til stort behov for barnevernet. På den andre siden har ikke barnevernet denne opplysningsplikten ovenfor PPT, noe som fort kan konkluderes med å gjøre arbeidet til PPT noe vanskeligere. Derimot opplever informantene fra PPT det motsatte, hvor opplysningsplikten ikke blir sett på som en begrensning for det tverrfaglige samarbeidet om barnets beste. På den andre siden opplever barnevernet at opplysningsplikten kan være til hinder i noen saker, der andre profesjonsutøvere ikke ønsker å dele opplysninger med

barnevernet, selv om det er sendt en anmodning av opplysninger. Dette begrunnes i at de ikke vet hva barnevernet trenger opplysningene til. Informanten fra barnevernet nevner derimot ikke PPT i denne sammenheng.

6 Avslutning

I dette kapittelet vil jeg sammenfatte de viktigste funnene i studien om taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeid mellom PPT og barnevernet hvor hovedfokuset er å jobbe etter prinsippet om barnets beste. Formålet med studien var å finne begrensninger og muligheter med taushetsplikten i et slikt samarbeid, spesielt sett opp mot praktiseringen av prinsippet om barnets beste. For å finne et mulig svar på dette ønsket jeg å se på i hvilken grad taushetsplikten åpner opp for å dele opplysninger om barnet mellom barnevernet og PPT, hvordan det tverrfaglige samarbeid oppleves av både PPT og barnevernet, samt hva profesjonsutøverne fra disse etatene legger i prinsippet om barnets beste. Etter å ha gjennomført denne studien opplever jeg at det tverrfaglig samarbeidet mellom PPT og barnevernet i denne kommunene fungerer godt. Samtidig har jeg fått en del data som har gitt meg pekepinner på hva som kan være begrensninger og muligheter med taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeidet rundt barnets beste. Det er dermed ikke sagt at disse begrensningene spesifikt gjelder gjennomgående i det tverrfaglige samarbeidet mellom PPT og barnevernet i denne kommunen, men at informantene på et eller annet tidspunkt har møtt begrensningene som er beskrevet i funnene og drøftingen, eller at de har reflektert seg frem til mulig begrensninger med taushetsplikten.

Jeg gikk inn i studien med en tanke om at taushetsplikten begrenser deler av det tverrfaglige samarbeidet mellom PPT og barnevernet. Spesielt med tanke på barnevernets omfattende taushetsplikt ovenfor andre instanser som er inn i samme sak og arbeider rundt samme barn. Dette var bakgrunnen for at jeg ble interessert og nysgjerrig på dette temaet. Derfor ønsket jeg å sette i gang et forskningsstudie hvor jeg kunne hente inn kunnskap om dette, ikke for å generalisere, men for å få oversikt over hvordan denne situasjonen er på en spesifikk plass. Mest sannsynlig vil slike samarbeid, mellom PPT og barnevernet, variere veldig fra kommune til kommune, hvor jeg fikk en oppfatning om at det tverrfaglig samarbeidet i denne kommunen var nokså god. Det har vært spennende å se på Kjørstad (2014) sine meninger om hvordan taushetsplikten er til hinder for god kommunikasjon mellom PPT og barnevernet, samtidig som mine informanter ikke opplever taushetsplikten som det største hinderet i det daglige samarbeidet. Samtidig har det også vært spennende å se på hvordan informantene ser på mulighetene ved taushetsplikt som noe mer enn bare å ivareta personopplysninger og barnet, men også å faktisk kunne drøfte anonymt eller at de i det hele tatt kan meddele opplysninger uten samtykke dersom de har vurdert at det er hensiktsmessig for barnets beste.

Med tanke på muligheter og begrensninger med taushetsplikten kommer det frem en del informasjon på dette fra informantene. Jeg kan se at det er en sterk sammenheng mellom barnets beste, tverrfaglige samarbeid og taushetsplikt i den praksisen PPT og barnevernet gjør hver dag. De henger nøye sammen og påvirker hverandre. Det som kan være muligheter kan også være begrensninger, alt er avhengig av hvordan man velger å løse det. For å skape et tverrfaglig samarbeid hvor både PPT og barnevernet får muligheten til å arbeide etter barnets beste, handler det stadig vekk om å gjennomføre omfattende vurderinger på alle områder i samarbeidet. Å vurdere barnets beste er komplekst, og det gjør det enda mer komplekst å ha et tverrfaglig samarbeid hvor det er flere yrkesgrupper som har sin egen definisjon på hva barnets beste er. Samtidig skal også alle yrkesgruppene ivareta taushetsplikten i samarbeidet.

Samtidig som å vurdere hva barnets beste på egenhånd kan være enklere, spesielt med tanke på taushetsplikten, vil det det samtidig være en begrensning i sammenheng med det å jobbe etter barnets beste. I et tverrfaglig samarbeid hvor positivt fokus, felles fokus og løsningsorientering står sentralt, vil det å kunne finne frem til hva barnets beste er i større grad vise en helhet enn hva man gjør alene, men da må man samtidig ta hensyn til taushetsplikten. Jeg vil også trekke frem informantenes enighet om å kunne se helheten, som både et viktig prinsipp i det tverrfaglige samarbeid, men også en viktig del av det å arbeide etter barnets beste. Det helhetlige bildet dreier seg om alt fra god utvikling og et godt liv, til den fysiske-, psykiske og emosjonelle tilstanden, og ikke minst å sette i gang de riktige tiltakene. Man ser her hvor fort barnets beste som prinsipp går fra å være en overordnet ramme, til å omfatte langt flere dyptgående faktorer. Dette skaper en mulighet til gode diskusjoner og drøftinger i et tverrfaglig samarbeid, samtidig som det også kan være tid- og energikrevende. I tillegg handler det om å stille seg spørsmålet om hvor langt man kan gå i å meddele opplysninger til andre parter.

Tverrfaglig samarbeid kan være viktig for å komme tidlig inn i saker som er komplekse, hvor det blir viktig med forskjellige perspektiver og synspunkter for å kunne se helheten så raskt som mulig. Samtidig er det nettopp dette som også kan være en begrensning eller utfordring, hvor det tapper tid og energi, og hvor man stadig vekk må vurdere hvilke opplysninger som kan gis ut. På grunn av taushetsplikten kan tverrfaglig samarbeid nettopp virke motsatt hvor det ikke er til barnets beste da man ikke rekker å komme tidlig nok inn.

Et godt tverrfaglige samarbeid som skal fungere tilfredsstillende for både PPT og barnevernet, men også barnet selv, kan se ut til å handle om å få frem helheten i barnet. Selv om barnets beste blir sett på som et mer rettslig begrep med fokus på barnets stemme, medvirkning og deltakelse (Barnekonvensjonen, artikkel 3), handler det om så langt mer enn det. For å kunne se helheten i barnet er det viktig at man ikke praktiserer taushetsplikten slik at det blir en begrensning i samarbeidet, men at man bruker taushetsplikten som en mulighet. Dersom man har tillit til hverandres kompetanse og kunnskap i det tverrfaglige samarbeid, kan man komme langt. Samtidig er det også viktig at PPT og barnevernet har kunnskap om hverandres taushetsplikt, slik at man vet på hvilket grunnlag samarbeidsparten jobber på.

Gjennom denne studien har jeg fått svar på hvordan noen profesjonsutøvere i PPT og barnevernet i kommunen opplever det tverrfaglige samarbeidet rundt barnets beste på bakgrunn av taushetsplikten. Informanten fra barnevernet nevnte noe signifikant; ”Barnet har hele livet fokus...”. Dette sier noe om hvor viktig det er at barnet får den hjelpen den trenger i hvilken som helst del av livet. Tverrfaglig samarbeid mellom PPT og barnevernet er viktig, da barnet både er på skolen og hjemme i løpet av en dag. Det å ha kunnskap om hverandres taushetsplikt skaper en stor mulighet til å inngå et tverrfaglig samarbeid som kan fungere tilfredsstillende og godt, både for barnet, PPT og barnevernet. Det handler om hvordan man praktiserer taushetsplikten, og hvordan det på denne måten kan skape begrensninger eller muligheter for det tverrfaglige samarbeidet om barnets beste mellom PPT og barnevernet.

6.1 Konklusjon

Barnets beste er et vanskelig begrep å definere, spesielt i et tverrfaglige samarbeid hvor PPT og barnevernet sitter med ulik kompetanse og erfaringer. Hvordan man kan bruke tverrfaglige samarbeid som en arbeidsform er også ulikt fra barnevernet og PPT, blant annet på grunn av at de har ulik taushetsplikt. Alt i alt jobber både PPT og barnevernet etter de samme prinsippet – barnets beste. Det er dette som skal være hovedsyn og hovedfokus i det tverrfaglige samarbeidet. Hvordan man velger å løse det tverrfaglige samarbeid er opp til hver enkelt, men det er viktig at man går inn i samarbeidet med en løsningsfokusert tilnærming hvor man ønsker å arbeide etter barnets beste, men også ivareta hverandre som profesjoner i samarbeidet.

Dette handler om PPT og barnevernets forståelse av virkeligheten. På bakgrunn av kompetanse, lovverk og erfaringer ser de ikke det samme. De oppfatter, vektlegger ulike ting,

avhengig av deres utgangspunkt og arbeid i saken. Det er derfor viktig at man ikke et tverrfaglig samarbeid ikke gjennomgripende vektlegger en ting, eller at man forholder seg til en bestemt idé eller problemstilling. Men hvor man gjennom samarbeidet får frem ulike forståelses- og tankemåter, som skal bidra til å få frem den helhetlige forståelsen (Lauvås & Lauvås, 2015, s. 199, 200). Og hvor man i samarbeidet ikke går inn å tenker taushetsplikten som en begrensning for arbeidet, men mer som en mulighet gjennom at man tilegner seg kunnskap og hverandre lovverk, vet hvilken grunnlag hver enkelt arbeider etter, hvordan man kan bruke taushetsplikten for å nå barnets beste, og i hvilken grad denne taushetsplikten kan brukes for å dele de opplysninger som er høyst nødvendig for å arbeidet etter prinsippet om barnets beste. Taushetsplikten blir mer en begrensning om man går inn i samarbeidet men lite tillit til hverandre, hvor man ikke har forståelse av at informasjon må holdes tilbake.

Den mest reelle begrensningen med taushetsplikten slik jeg forstår det, handler om at tverrfaglige samarbeid mellom PPT og barnevernet ikke kan brukes som en arbeidsform for å komme tidlig inn. Hvor det brukes lang tid på å vurdere hva som skal meddeles av opplysninger og i det hele tatt hvilken kompetanse som er nødvendig i samarbeidet. På denne måte kan det oppstå konflikt gjennom at det brukes lang tid på å komme frem til en felles konsensus om verdier og definisjon av hva barnets beste er i denne spesifikke situasjonen. Hvor man bestemt holder på sine egne verdier og definisjoner, som et ønske om å legitimere kun sin egen praksis.

Taushetsplikten kommer med en hel del begrensninger, men samtidig handler det om hvordan man ser på disse begrensningene. Kunnskap om og praktisering av taushetsplikten er viktige nøkkelord for hvordan man skal bruke taushetsplikten som en mulighet i det tverrfaglige samarbeidet. Det finnes unntak i lovverket, og hvordan man velger å bruke disse unntakene påvirker om taushetsplikten blir en begrensning eller mulighet.

6.2 Begrensninger med studien og videre forskning

I likhet med tidligere forskning har også denne studien begrensninger, blant et lite utvalg av deltagere. Grunnen til dette kan være fordi jeg kontaktet kommunen på et uheldig tidspunkt, da mesteparten av kommunale arbeidstakere var på ferie. Med henhold til egen arbeidserfaring fra PPT har disse profesjonsutøverne en stram arbeidsplan, med lite rom for annen aktivitet. Det samme vil jeg tro også gjelder barnevernet. Dette kan også være en grunn til at det var vanskelig å innhente informanter til min studie. En annen begrensning for denne

studien var at jeg gikk inn med forutinntatte tanker om at taushetsplikten var en reell begrensning for det tverrfaglige samarbeidet mellom PPT og barnevernet. Dette kan ha påvirket hvordan jeg gjennomførte intervjuene og hvilke oppfølgingsspørsmål som ble stilt. I tillegg har jeg lite erfaring og kompetanse med tanke på gjennomføringen av en kvalitativ studie og semistrukturerte intervju. Dette kan ha vært en begrensning for dataen, og mengden data som ble innhentet av informantene.

Å ta utgangspunkt i et større utvalg på tvers av kommunene i Norge ville vært av betydning for fremtidige studier, både kvalitativ og kvantitativ. Samtidig hadde det også vært spennende å gjennomføre en metastudie med utgangspunkt i de ulike europeiske modellene for både tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt og ikke minst barnets beste, da dette prinsippet er kulturelt betinget sett opp mot tolkningen og vurderingen. Dette ville gitt studien mulighet til å generalisere funnene som er analysert, samt at en slik fremgangsmåte ville gitt betydelig kunnskap om eventuelle forbedringer som bør gjøres i den profesjonelle praksisen som i dag gjennomføres av PPT og barnevernet.

Litteraturliste

- Alston, P. (1994). The Best Interest Principle: Towards a Reconciliation of Culture and Human Rights. I P. Alston (red.), *The Best Interest Principle: Towards a Reconciliation of Culture and Human Rights*. Oxford: Unifac. Clarendon Press.
- Barnehageloven. Lov av 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_7
- Barnekonvensjonen. (1989). *FNs konvensjons om barnets rettigheter av 20. november 1989*. Hentet fra: <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>
- Barnevernloven. Lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Erdis, M. & Bjerke, A., K. (2009). *Juss for pedagoger*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Forvaltningsloven. Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10#KAPITTEL_3
- Freeman, M., D., A. (1992). Beyond Conventions – Towards Empowerment. I Fortuyn og de Langen (red.), *Towards the Realization of the human Rights of Children*. Amsterdam: Defence of Children International.
- Glavin, K. & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis: til beste for barn og unge i Kommune-Norge* (4.utg.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Hayes, N. (2011). *Doing Psychological Research*. Berkshire: Open University Press.
- Jacobsen, D., J. (2016). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3.utg.). Oslo: Cappelen Damm.
- Kjønstad, A. (2014). *Taushetsplikt om barn: kommunikasjon og samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten, skoleetaten, sosialtjenesten i NAV og barneverntjenesten*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjørholt, A., T. (2010). Barn som samfunnsborgere – til barnets beste? I A., T. Kjørholt (red.), *Barn som samfunnsborgere – til barnets beste?* (s. 11-26). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kongerikets Noregs Grunnlov. Lov av 17. mai 1814. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn#KAPITTEL_5
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lauvås, K. & Lauvås, P. (1994). *Tverrfaglig samarbeid – perspektiv og strategi*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Lauvås, K. & Lauvås, P. (2004). *Tverrfaglig samarbeid – perspektiv og strategi* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Leseth, A., B. & Tellmann, S., M. (2014). *Hvordan lese kvalitativ forskning?*. Oslo: Cappelen Damm.
- Lie, T. (1992). *Alternativ organisering av barnevernet. Kva slags organisering for å løysa kva salgs problem?* Rapport nr. 75. Stavanger: Rogalandforskning.
- NESH. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. De nasjonale forskningsetiske komiteer. Oslo.
- Nordahl, T. (1993). Beskrivelse av prosjektet. I K., U. Christiansen og T. Nordahl (red.), *Tverretatlig samarbeid i utvikling. Beskrivelse og evaluering av formalisert samarbeid mellom PP-tjenesten, barnevernet, helsetjenesten og skoler/barnehager i tre kommuner i Hedmark*. Hamar: Kapére Forlag.
- NOU 2008: 9. *Med barnet i fokus: en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/2b3b06d9835e4275b6f4c1952ea2c528/nou/pdfs/nou200820080009000dddpdfs.pdf>
- NOU 2012: 1. *Til barnets beste: Ny lovgivning for barnehagene*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/f77c1a6dbd00473fb8c0b8928724dd30/nou/pdfs/nou201220120001000dddpdfs.pdf>
- Opplæringsloven. *Lov av 17. Juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa*. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_17
- Ot.prp. nr. 44. (1991-1992). *Om lov om barneverntjenester (barnevernloven)*. Hentet fra: <https://www.stortinget.no>
- Sandberg, K. (2010). Barnets rett til medbestemmelse – et juridisk perspektiv. I A., T. Kjørholt (red.), *Barns som samfunnsborgere – til barnets beste?* (s. 47-69). Oslo: Universitetsforlaget.
- Stang, E., G. mfl. (2013). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. NOVA Rapport 3/2013.
- Strandbu, A. (2010). Barnets deltakelse og barnets beste i barnevernet. I A., T. Kjørholt (red.), *Barns som samfunnsborgere – til barnets beste?* (s. 71-88). Oslo: Universitetsforlaget.

- Svartdal, F. (2011). *Psykologiens forskningsmetoder – en introduksjon* (3.utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode* (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2016). *Vitenskap, kunnskap og praksis – innføring i vitenskapsfilosofis for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Thornquist, E. (2012). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Verhellen, E. (1997). *UN Convention on the Rights of the Child*. Leven/Apeldoorn: Verhellen and Garant Publishers.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.

Vedlegg 1

Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid”

Bakgrunn og formål

Fortiden skriver jeg en masteroppgave ved Høgskolen i Innlandet avdeling Lillehammer. Oppgaven skrives på eget initiativ, hvor ekstern arbeidsgiver ikke er opphavet til problemstillingen og det er ikke et samarbeid mellom flere institusjoner.

Problemstilling: *”Hvilke muligheter og begrensninger skaper taushetsplikten i et tverrfaglig samarbeid mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten i arbeidet med prinsippet om barnets beste?”.*

Bakgrunnen for denne studien er en nysgjerrighet på hvordan taushetsplikten påvirker et samarbeid mellom enheter med to forskjellige lovverk om taushetsplikt. Det finnes en del forskning på dette i forhold til pedagogisk-psykologisk tjenesten (PPT), skole og barnehagen, og barneverntjenesten (BVT), skolen og barnehagen. Men hvordan taushetsplikten spiller inn på samarbeidet mellom PPT og BVT er det langt mindre forskning på. Nysgjerrigheten og undringen over dette kom da jeg selv jobbet i PPT. I tillegg ønsker jeg også å studere begrepet/prinsippet ”barnets beste” i forhold i taushetsplikten.

Grunnen til at forespørselen for å delta i forskningsprosjektet kommer til deg er fordi du enten jobber i PPT eller barneverntjenesten i Trondheim kommune. Utvalget vil forhåpentligvis bli bestående av 8 profesjonsutøvere fra PPT og 8 profesjonsutøvere fra barnevernet.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Ved datainnsamlingen for dette studiet krever det at du som respondent er aktiv deltagende i form av et intervju. Håper også du kan stille med gode refleksjoner. Intervjuet kan gjerne ta plass ved din arbeidsplass om det er ønskelig. Selve intervjuet antas å ta cirka 1 time – 1 ½ time. Spørsmålene vil omhandle samarbeidet mellom PPT og BVT, barnets beste og taushetspliktens påvirkning på dette. Dataen som innhentes vil bli registrert på lydopptak samt at det vil bli transkribert i etterkant.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg og min veileder som vil ha tilgang på personopplysningene. Personopplysningene og alt annet som blir tatt opp på lydopptak og transkribert vil bli lagret på en egen harddisk for å ivareta konfidensialiteten. Det vil også bli brukt koblingsnøkkel for at personopplysningene skal holdes anonymt.

All personopplysninger (arbeidsplass, stilling, alder og kjønn) vil bli anonymisert og du vil ikke bli gjenkjent i publikasjonen i publikasjonen. Det vil bli brukt koblingsnøkler som "spesialpedagog 1", "barnevernspedagog 2", etc. Arbeidsplass blir innhentet for at jeg selv skal kunne holde oversikt, men dette blir ikke publisert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15. September, hvor det i etterkant vil bli en muntlig høring av studien. Etter endt studie vil personopplysningene og opptakene bli slettet fra harddisk. Prosjektet vil bli tilgjengeliggjort i digitalt arkiv Brage.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om det bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Monica Reberg på telefon: 936 03 485 eller e-post: monicareberg@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Øystein Skundberg på telefon: 612 88 468 eller e-post: oystein.skundberg@inn.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervjuguide PPT og barnevern

TEMA 1: GENERELT

1. Stilling
2. Utdanning og yrkeserfaring

TEMA 2: TVERRFAGLIG SAMARBEID

3. Kan du si noe om hva du forstår med tverrfaglig samarbeid?
4. Hva gjør at tverrfaglig samarbeid er viktig i arbeid med prinsippet om barnets beste?
  - Nevn noen viktig elementer i samarbeidet.
  - Hvorfor er disse viktige? / Fortell mer om det.
5. Hvilken betydning mener du et tverrfaglig samarbeid kan ha for å komme tidlig inn for barn med ulike utfordringer/vansker?
6. Hva innebærer din rolle som profesjonsutøver i det tverrfaglig samarbeid rundt barn med ulike vansker?
7. Kan du nevne noen faktorer som kan virke hemmende for et tverrfaglig samarbeid?
  - Verdigrunnlag.
  - Lovverk/taushetsplikt.
  - Nytteverdi.
8. Hvordan opplever du at taushetsplikten påvirker samarbeidet?
9. Opplever du at det er enklere eller mer utfordrende å samarbeide med PP-tjenesten/barnevernet enn andre instanser?
  - På hvilken måte?
  - Hva er årsaken til dette?
  - Hva gjør de som er bra/utfordrende?
10. Hvordan opplever du samarbeidet med PP-tjenesten/barnevernet?
11. Er samarbeidet med PP-tjenesten/barnevernet viktig? Hvorfor?
12. Beskriv ditt forhold til PP-tjenesten/barnevernet. Vil du si at forhold i hovedsak er preget av samarbeid eller konflikt? Forklar.

TEMA 3: TAUSHETSPLIKT

13. Hvordan opplever du taushetsplikten i samarbeidet med PP-tjenesten/barnevernet?
14. Hvordan opplever du at deres forhold til taushetsplikten er forskjellig fra PP-tjenesten/barnevernet?

15. Kan du reflektere noe rundt hvorfor man i arbeid med barnets beste har taushetsplikt?
16. Er det noe med taushetsplikten du ser på som en begrensning? Hvorfor?
17. Er det noe med taushetsplikten du ser på som en mulighet? Hvorfor?
18. Taushetsplikt kan komme i konflikt med målsettingen om et godt tverrfaglig samarbeid i arbeidet mot barnets beste. Hvordan opplever du dette?
19. Hvilken betydning har de ulike profesjonenes lovverk om taushetsplikt innvirkning på det tverrfaglig samarbeidet rundt barnets beste?
20. Hvilke erfaringer har du med tverrfaglig samarbeid og taushetsplikt?
21. Hvilke oppfatninger har du av taushetsplikten for akkurat det arbeidet du gjør?

TEMA 4: BARNETS BESTE

22. Hva legger du i prinsippet om barnets beste?
23. Hvilken innvirkning har prinsippet om barnets beste for ditt profesjonelle arbeid?
24. Er det begrensninger med tanke på å jobbe etter prinsippet om barnets beste?
25. Er det muligheter med tanke på å jobbe etter prinsippet om barnets beste?

Avslutningsvis

- Er det andre ting du ønsker å ta opp eller si noe mer om?
- Kommer du på noe senere kan du ringe meg.

Påminnelse

- Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt og du vil forbli anonym.
- Ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent i den ferdige oppgaven.
- Opptak blir slettet så snart oppgaven er ferdig og vurdert.
- Mulighet til å lese den ferdige oppgaven/ evt. sammendrag.

Takk for at du ønsket å stille som informant i min studie!

Vedlegg 3

NSD – Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

Øystein Skundberg

2624 LILLEHAMMER

Vår dato: 27.06.2018

Vår ref: 61157 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 17.06.2018 for prosjektet:

<i>61157</i>	<i>Taushetsplikt i et tverrfaglig samarbeid</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Innlandet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Øystein Skundberg</i>
<i>Student</i>	<i>Monica Reberg</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 15.09.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Marianne Høgetveit Myhren

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10 / anne-mette.somby@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Monica Reberg, monicareberg@hotmail.com

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 61157

Formålet er å undersøke hva PP-tjenestene (PPT) og barneverntjenestene (BVT) tenker om taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet med hverandre, og hvordan dette kan påvirke arbeidet med utgangspunkt i "barnets beste".

Utvalget er ansatte som informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forskere og studenter følger Høgskolen i Innlandet sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 15.09.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak